

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOIDEN PSYKOAKTIIVISTEN AINEIDEN KÄYTTÖ

Satu Holopainen
Hanna Mappes

Opinnäytetyö
Toukokuu 2013

Hoitotyön koulutusohjelma
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali- ja terveysala

Tekijä(t) SUKUNIMI, Etunimi HOLOPAINEN, Satu MAPPES, Hanna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 20.05.2013
	Sivumäärä 75	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden psykoaktiivisten aineiden käyttö		
Koulutusohjelma Sosiaali alan koulutusohjelma, Hoitotyön koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) KETOLA, Tuija KUHANEN, Carita		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön aihe kumpusi tekijöiden kiinnostuksesta tutkia oman ammattikorkeakoulunsa opiskelijoiden psykoaktiivisten aineiden (rajauksena alkoholi, kannabis ja tupakka) käyttöä, sillä Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ei löydy vastaavaa aikaisemmin tehtyä tutkimusta. Aihe esiteltiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskeluterveydenhuollon edustajille, jotka osoittivat kiinnostuksensa aihetta kohtaan. Opinnäytetyön yhteistyökumppanit ovatkin Jyväskylän ammattikorkeakoulu sekä – opiskeluterveydenhuolto.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli saada Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskeluterveydenhuollolle ajantasaista tietoa Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden psykoaktiivisten aineiden (alkoholi, tupakka, kannabis) käytöstä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda esille koulukohtainen käsitys siitä, minkälaista Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden psykoaktiivisten aineiden käyttö on tällä hetkellä.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat: "Mikä on psykoaktiivisten aineiden käytön tilanne Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa tällä hetkellä?" sekä "Miksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijat käyttävät psykoaktiivisia aineita?". Työssä haluttiin myös tarkastella sitä, vaikuttavatko opiskelu, opiskeltava koulutusohjelma, ikä, sukupuoli tai perhe opiskelijoiden psykoaktiivisten aineiden käyttöön. Tutkimusta varten koottiin kyselylomake, joka lähetettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoille sähköpostitse. Tutkimustulokset analysoitiin käyttämällä kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusmenetelmää sekä SPSS-ohjelmaa.</p> <p>Työ aloitettiin syksyllä 2012 teorian tiedon keruulla. Tutkimuslupahakemus työtä varten saatiin maaliskuussa 2013. Tutkimus suoritettiin huhtikuussa 2013 Digium Enterprise-ohjelmistoa hyödyntäen. Tulokset analysoitiin ja raportti koottiin lopulliseen muotoonsa huhti-toukokuun 2013 aikana.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Jyväskylän ammattikorkeakoulu, opiskeluterveydenhuolto, korkeakouluopiskelijat, YTHS, psykoaktiivinen aine, tupakka, alkoholi, kannabis, kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä		
Muut tiedot (asiasanat jatkuu) kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä, Digium Enterprise, SPSS		

Author(s) LAST, First HOLOPAINEN, Satu MAPPES, Hanna	Type of publication Bachelor´s Thesis	Date 20.05.2013
	Pages 75	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title The use of psychoactive substances among the students of JAMK University of Applied Sciences		
Degree Programme Degree Programme in Social Services Degree Programme in Nursing		
Tutor(s) KETOLA, Tuija KUHANEN, Carita		
Assigned by		
Abstract <p>Theme for the thesis was selected due to the interest of the authors' towards usage of psychoactive substances (including alcohol, cannabis and tobacco) among the students of their own university of applied sciences since there are no similar studies done before. The subject was presented to the representatives of JAMK student health services, who showed positive interest. The collaborators of the thesis are JAMK University of Applied Sciences and City of Jyväskylä Social and Health Services.</p> <p>The goal of the thesis was to bring JAMK student health services current data of usage of psychoactive substances (alcohol, tobacco, cannabis) of students in JAMK University of Applied Sciences. The purpose of the thesis was to create an image of the usage of psychoactive substances of students of JAMK University of Applied Sciences at present.</p> <p>The questionnaire for the thesis were the following: "What is the situation of the usage of psychoactive substances among the students of JAMK University of Applied Sciences?" and "Why do the students of JAMK University of Applied Sciences use psychoactive substances?". The thesis aimed to reflect if studies, degree programme, age, sex or family background in the usage of psychoactive substances. A questionnaire was developed which was sent to the students of JAMK University of Applied Sciences via email. The results of the study were analyzed through qualitative and quantitative research methods, and with SPSS programme.</p> <p>The work began in autumn 2012 with collection of theoretical research information. A study permit application for the thesis was granted in March 2013. The study carried out in April 2013 with Digium Enterprise-software. The results were analyzed and a report was assembled in its final form during April and May of 2013.</p>		
Keywords JAMK University of Applied Sciences, Student Health Services, students of University of Applied Sciences, YTHS, psychoactive substance, tobacco, alcohol, cannabis, quantitative research method		
Miscellaneous Qualitative research method, Digium Enterprise, SPSS		

Sisällys

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	7
3	PSYKOAKTIIVISET AINEET.....	8
3.1	TUPAKKA.....	8
3.1.1	Tupakkatuotteiden käytön yleisyys.....	9
3.1.2	Tupakkatuotteiden käytön syitä	11
3.1.3	Lainsäädäntö.....	12
3.2	ALKOHOLI	13
3.2.1	Alkoholin käyttö.....	13
3.2.2	Opiskelun vaikutus alkoholin käyttöön	14
3.2.3	Syitä alkoholin käyttöön	17
3.2.4	Lainsäädäntö.....	17
3.3	KANNABIS	18
3.3.1	Kannabiksen käytön vaikutukset.....	19
3.3.2	Kannabiksen käyttö.....	20
3.3.3	Lainsäädäntö.....	21
3.4	KVANTITATIIVINEN JA KVALITATIIVINEN TUTKIMUSMENETELMÄ	22
3.5	KVANTITATIIVISEN JA KVALITATIIVISEN TUTKIMUKSEN EROT JA YHTEYDET	23
4	OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA MENETELMÄT	25
4.1	OPINNÄYTETYÖN KOHDERYHMÄ JA AINEISTON HANKINTA	27
4.1.1	Luokittelu.....	27
4.1.2	Aineiston tilastollinen analyysi.....	29
4.1.3	Luotettavuus.....	29
4.2	EETTISYYS	30
4.3	DIGIUM.....	32
5	TULOKSET.....	33
5.1	TAUSTATIEDOT.....	34
5.2	TUPAKKA.....	38

	2
5.3 ALKOHOLI	43
5.4 KANNABIS	48
5.5 MUUTTUJIEN VÄLINEN KORRELAATIO	53
6 POHDINTA.....	56
6.1 TUPAKKA.....	56
6.2 ALKOHOLI	57
6.3 KANNABIS	59
7 YHTEENVETO.....	60
7.1 KIITOKSET.....	61
LÄHTEET	62
LIITTEET.....	67
LIITE 1. KYSELYLOMAKE (SUOMENKIELINEN)	67

TAULUKOT

TAULUKKO 1. KÄYTETTÄVÄT TUPAKKATUOTTEET.....	39
TAULUKKO 2. SYITÄ TUPAKKATUOTTEIDEN KÄYTTÖÖN.....	40
TAULUKKO 3. SYITÄ ALKOHOLIN KÄYTTÖÖN.	45
TAULUKKO 4. SYITÄ KANNABIKSEN KÄYTTÖÖN.	49

KUVAT

KUVA 1. SUKUPUOLI?	34
KUVA 2. IKÄ?	34
KUVA 3. MILLÄ KAMPUKSELLA OPISKELET?.....	35
KUVA 4. ONKO SINULLA LAPSIA?	35
KUVA 5. KÄYTÄTKÖ TUPAKKATUOTTEITA?.....	36
KUVA 6. KÄYTÄTKÖ ALKOHOLIA?.....	36
KUVA 7. KÄYTÄTKÖ KANNABISTA SÄÄNNÖLLISESTI?.....	37
KUVA 8. OLETKO KOKEILLUT KANNABISTA?.....	37

KUVA 9. POLTATKO/KÄYTÄTKÖ JOTAIN MUUTA TUPAKKATUOTETTA PÄIVITTÄIN?.....	38
KUVA 10. MITÄ TUPAKKATUOTETTA KÄYTÄT?	38
KUVA 11. KÄYTETTÄVÄT TUPAKKATUOTTEET.	39
KUVA 12. MINKÄ IKÄISENÄ ALOITIT TUPAKOIMISEN/JONKUN MUUN TUPAKKATUOTTEET KÄYTÖN?	40
KUVA 13. SYITÄ TUPAKKATUOTTEIDEN KÄYTTÖÖN.....	41
KUVA 14. MONTAKO TUPAKKAA POLTAT/KERTAA KÄYTÄT JOTAIN MUUTA TUPAKKATUOTETTA PÄIVÄSSÄ (KESKIMÄÄRIN)?	41
KUVA 15. ONKO TUPAKOIMISESI/JONKUN MUUN TUPAKKATUOTTEEN KÄYTTÖSI OPINTOJEN ALOITTAMISEN JÄLKEEN..?	42
KUVA 16. ONKO ALKOHOLIN KÄYTÖLLÄ VAIKUTUSTA TUPAKOIMISEESI/JONKUN MUUN TUPAKKATUOTTEEN KÄYTTÖÖSI?.....	42
KUVA 17. MINKÄ IKÄISENÄ ALOITIT ALKOHOLIN KÄYTTÖSI?.....	43
KUVA 18. KUINKA USEIN JUOT OLUTTA, VIINIÄ TAI MUITA ALKOHOLIJUOMIA? KOETA OTTA MUKAAN MYÖS NE KERRAT, JOLLOIN NAUTIT VAIN PIENIÄ MÄÄRIÄ, ESIMERKIKSI PULLON KESKIOLUTTA TAI TILKAN VIINIÄ.....	43
KUVA 19. KUINKA MONTA ANNOSTA YLEENSÄ OLET OTTANUT NIINÄ PÄIVINÄ, JOLLOIN KÄYTIT ALKOHOLIA? (1 ALKOHOLIANNOS=0,33 L KESKIOLUTTA TAI SIIDERIÄ, LASILLINEN ELI 12 CL MIETOA VIINIÄ, 8 CL VÄKEVÄÄ VIINIÄ, 4 CL 40-PROSENTTISTA VIINAA).....	44
KUVA 20. SYITÄ ALKOHOLIN KÄYTTÖÖN.	45
KUVA 21. KUINKA USEIN VIIME VUODEN AIKANA ET OLE ALKOHOLIN KÄYTÖN VUOKSI SAANUT TEHTYÄ JOTAIN, MIKÄ OLISI PITÄNYT SAADA TEHTYÄ? (ESIMERKIKSI ET OLE MENNYT KOULUUN/TÖIHIN, JÄTTÄNYT LUKEMATTA KOKEISIIN, JÄTTÄNYT SOVITUN TAPAAMISEN VÄLIIN JNE.)	46
KUVA 22. ONKO ALKOHOLIN KÄYTTÖSI OPINTOJEN ALKAMISEN JÄLKEEN..?.....	46
KUVA 23. OLETKO ITSE TAI ONKO JOKU MUU SATUTTANUT TAI LOUKANNUT ITSEÄÄN ALKOHOLIN KÄYTTÖSI SEURAUKSENA?	47
KUVA 24. KUINKA USEIN VIIME VUODEN AIKANA TUNSI SYILLISYYTTÄ TAI KATUMUSTA JUOMISEN JÄLKEEN?	47
KUVA 25. KUINKA USEIN VIIME VUODEN AIKANA SINULLE KÄVI NIIN, ETTET JUOMISEN VUOKSI PYSTYNYT MUISTAMAAN EDELLISEN ILLAN TAPAHTUMIA?.....	48

KUVA 26. MINKÄ IKÄISENÄ KOKEILIT KANNABISTA ENSIMMÄISEN KERRAN?.....	48
KUVA 27. MINKÄ IKÄISENÄ ALOITIT KANNABIKSEN SÄÄNNÖLLISEN KÄYTÖN?.....	49
KUVA 28. SYITÄ KANNABIKSEN KÄYTTÖÖN.....	50
KUVA 29. ONKO KANNABIKSEN KÄYTTÖSI OPINTOJEN ALKAMISEN JÄLKEEN..?.....	50
KUVA 30. ONKO ALKOHOLILLA VAIKUTUSTA KANNABIKSEN KÄYTTÖÖSI?.....	51
KUVA 31. OLETKO ITSE TAI ONKO JOKU MUU SATUTTANUT TAI LOUKANNUT ITSEÄÄN SINUN KANNABIKSEN KÄYTTÖSI SEURAUKSENA?	51
KUVA 32. KUINKA USEIN VIIME VUODEN AIKANA ET OLE KANNABIKSEN KÄYTÖN VUOKSI SAANUT TEHTYÄ JOTAIN, MIKÄ OLISI PITÄNYT SAADA TEHTYÄ? (ESIMERKIKSI ET OLE MENNYT KOULUUN/TÖIHIN, JÄTTÄNYT LUKEMATTA KOKEISIIN, JÄTTÄNYT SOVITUN TAPAAMISEN VÄLIIN JNE.)	52
KUVA 33. SUKUPUOLI?/KUINKA USEIN JUOT OLUTTA, VIINIÄ TAI MUITA ALKOHOLIJUOMIA? KOETA OTTAA MUKAAN MYÖS NE KERRAT, JOLLOIN NAUTIT VAIN PIENIÄ MÄÄRIÄ, ESIMERKIKSI PULLON KESKIOLUTTA TAI TILKAN VIINIÄ.....	53
KUVA 34. SUKUPUOLI?/MONTAKO KERTAA PÄIVÄSSÄ TUPAKOIT/KÄYTÄT JOTAIN MUUTA TUPAKKATUOTETTA?.....	53
KUVA 35. SUKUPUOLI?/OLETKO KOKEILLUT KANNABISTA?	54
KUVA 36. SUKUPUOLI?/KÄYTÄTKÖ KANNABISTA SÄÄNNÖLLISESTI?	54
KUVA 37. ONKO SINULLA LAPSLA?/KUINKA USEIN JUOT OLUTTA, VIINIÄ TAI MUITA ALKOHOLIJUOMIA? KOETA OTTAA MUKAAN MYÖS NE KERRAT, JOLLOIN NAUTIT VAIN PIENIÄ MÄÄRIÄ, ESIMERKIKSI PULLON KESKIOLUTTA TAI TILKAN VIINIÄ.....	55

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössämme tutkimme Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden tupakan, alkoholin ja kannabiksen käyttöä. Rajasimme psykoaktiivisten aineiden käytön näihin kolmeen aineeseen, sillä useiden lähteiden perusteella vaikuttaisi siltä, että nämä ovat kolme tämän hetken käytetyintä ainetta korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa. Käsitystämme tukevat muun muassa YTHS:n tekemät valtakunnalliset korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimukset vuosilta 2012, 2008, 2004 ja 2000.

Työllemme aineistoa etsiessämme emme löytäneet Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoista tehtyä vastaavaa tutkimusta. Olimme erittäin kiinnostuneita kartoittamaan työssämme juuri oman koulumme opiskelijoiden psykoaktiivisten aineiden käyttöä. Esitimme aiheemme Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskeluterveydenhuollon edustajille ja he osoittivat kiinnostuksensa työtämme kohtaan. Työmme tuo arvokasta tietoa opiskeluterveydenhuollolle ja auttaa heitä kehittämään ja suuntaamaan palveluitaan jatkossa. Tästä johtuen Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskeluterveydenhuolto on yhteistyökumppanimme tässä opinnäytetyössä.

Opinnäytetyömme aineistoa kartoittavan kyselyn lähetimme kaikille Jyväskylän ammattikorkeakoulussa opiskeleville opiskelijoille sähköpostin kautta lukuun ottamatta niitä opiskelijoita, jotka eivät ole antaneet lupaa sähköpostinsa käyttöön tällaiseen tarkoitukseen. Opiskelijoille lähetetyssä sähköpostiviestissä oli linkki, josta he pääsivät vastaamaan tekemäämme kyselyyn anonyymisti. Sähköpostissa oli linkit kahteen erilliseen kyselyyn: englannin- ja suomenkieliseen. Sisällöltään nämä kyselyt olivat identtiset. Lähettämäämme sähköpostiviestiin liitimme lisäksi saatekirjeen, jossa esittelimme itsemme, työmme sekä kyselyssä käytettävän ohjelman. Kirjeessä pyrimme vakuuttamaan, että vastaukset käsitellään anonyymisti, jonka toivoimme lisäävän kyselyn vastausprosenttia sekä vastausten luotettavuutta. Kyselyn kokosimme mahdolini-

simman yksinkertaiseksi ja helposti vastattavaksi, jonka toivoimme osaltaan myös lisäävän vastausprosenttia. Ennen opiskelijoille lähettämistä testasimme kyselyn ohjaajillamme.

YTHS:n 2012 tekemässä korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksessa kokonaisvastausprosentti ammattikorkeakoulun opiskelijoista oli 40 prosenttia (miehet 31 prosenttia ja naiset 47 prosenttia). (Kunttu & Pesonen 2013, tiivistelmä I.) Toivoimme saavamme yhtä hyvän vastausprosentin ja oman työmme vastausprosentti olikin 30,25 prosenttia. Vastauksia saimme yllättävän paljon, mikä oli meille itsellemme positiivinen yllätys. Aikataulumme puitteissa ehdimme toistaa kyselyn kertaalleen uudestaan viikon kuluttua ensimmäisen kyselyn lähettämisestä. Motivoidaksemme ja muistuttaaksemme opiskelijoita kyselyyn vastaamisesta pyysimme opettajiamme ja opinnäytetyömme ohjaajia muistuttelemaan opiskelijoita tunneilla kyselystä, sekä lähetimme muistutusviestejä myös sosiaalisen median kautta Jyväskylän ammattikorkeakoulussa opiskeleville ystävillemme.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Tämän opinnäytetyön alkuperäisenä aiheena oli Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden päihteiden (rajauksena alkoholin ja kannabiksen) käytön tutkiminen. Opinnäytetyön työnimenä oli Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden päihteiden käyttö. Halusimme kuitenkin ottaa tutkittavaksi myös opiskelijoiden tupakoimisen. Koska tupakkaa ei varsinaisesti lueta päih-teisiin, jouduimme muuttamaan myös opinnäytetyömme nimeä. Opinnäyte-työmme lopullisena nimenä onkin Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskeli-joiden psykoaktiivisten aineiden käyttö. Työn aihe kumpusi kiinnostukses-tamme tarkastella korkeakouluopiskelijoiden päihteidenkäyttöä, päihteiden käytön määrää sekä -vaikutusta opiskelijoiden hyvinvointiin. Työn tekijöinä halusimme valita kyseisen aiheen, sillä koemme, että se koskettaa meitä tule-vien ammattiemme takia. Rajasimme työmme käsittelemään Jyväskylän am-mattikorkeakoulun opiskelijoita. On kiinnostavaa tarkastella juuri tämän ryhmän opiskelijoita, sillä olemme itsekin osa tätä yhteisöä.

Kiinnostuksemme aiheeseen nousi myös siitä, että opiskeluidemme edetessä olemme molemmat huomanneet päihdyttävien aineiden, lähinnä alkoholin, käytön olevan sosiaalisesti hyväksytty, lähes velvoitettu, ajanviettotapa. Esi-merkiksi suurimpaan osaan opiskelijatapahtumista liittyy alkoholin käyttö jollakin tavalla, ja varsinkin tapahtumien jatkot järjestetään lähes aina yöker-hoissa. Keskusteltuamme opiskeluterveydenhuollon kanssa saimme tietää, että myös terveydenhoitajat ovat huolissaan opiskelijoiden lisääntyneestä al-koholin käytöstä.

Toinen syy, joka tekee aiheesta tutkimisen arvoisen, on se, että tietoperustaa opinnäytetyöhömme etsiessämme emme löytäneet vastaavaa tutkimusta, joka olisi tehty juuri Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. YTHS:ltä sen sijaan on tullut useampikin tutkimus, jotka käsittelevät yleisesti myös ammattikorkea-kouluopiskelijoiden päihteiden-käyttöä. (Kunttu & Huttunen 2009.)

Yhteistyökumppaneitamme tätä opinnäytetyötä tehdessämme ovat Jyväskylän ammattikorkeakoulu sekä - opiskeluterveydenhuolto. Olemme myös keskustelleet opinnäytetyömme aiheesta opintopsykologin kanssa.

3 PSYKOAKTIIVISET AINEET

Termejä psykoaktiivinen aine, psykotrooppinen aine, psykoaktiivinen kemikaali tai psykoaktiivinen yhdiste käytetään kuvaamaan mitä tahansa kemiallista ainetta, joka vaikuttaa ihmisen keskushermostoon (aivot ja selkäydin) muuttaen aivotoimintaa tavanomaisesta. Psykoaktiiviset aineet siis vaikuttavat aina jollakin tapaa joko mielialaan, tajunnantasoon tai käsitykseen. (Alcohol and Other Drugs.) Psykoaktiiviset aineet jaetaan kolmeen ryhmään: depressantit, stimulantit ja hallusinogeenit. Depressantit hidastavat keskushermoston toimintaa. Esimerkkejä näistä ovat alkoholi, bensiini, opiaatit sekä kannabis pieninä annoksina. Stimulantit puolestaan virittävät keskushermostoa. Näistä esimerkkejä ovat nikotiini (tupakka), amfetamiini, kokaiini sekä kofeiini (kahvi). Hallusinogeenit taas vääristävät tajunnassa sitä, miten asiat koetaan. Hallusinogeenit ovat esimerkiksi LSD, meskaliini, huumesienet sekä kannabis suurina annoksina. (Alcohol and Other Drugs.)

3.1 Tupakka

Tupakkaa käytetään polttamalla, nuuskana tai suun kautta verenkiertoon imeytettävänä purutupakkana. Fyysisen riippuvuuden tupakkaan saa aikaan sen sisältämä nikotiini. Nikotiini on keskushermostoon vaikuttava aine, joka imeytyy elimistöön ja kulkeutuu aivoihin veren kautta. Nikotiini aktivoi aivojen nikotiinireseptoreita, joka johtaa lisääntyneeseen dopamiinin eritykseen tuottaen mielihyvää. Tupakalla on näin ollen sekä kiihdyttäviä että rauhoittavia vaikutuksia. Tupakan on todettu aiheuttavan voimakasta fyysistä, psyykkistä, sosiaalista sekä emotionaalista riippuvuutta. (Dahl & Hirschovits 2005, 124.)

Tupakkatuotteiden käyttö on sekä Suomessa että maailmanlaajuisesti tärkein ehkäistävissä olevien sairauksien ja ennenaikaisen kuoleman aiheuttaja. Tupakan terveysvaikutuksia on tutkittu enemmän kuin mitään muuta yksittäistä terveyttä uhkaavaa tekijää. (Syöpäjärjestöt 2013.)

Kansanterveydellistä merkitystä arvioitaessa tupakointi aiheuttaa Suomessa 5000 – 6000 kuolemantapausta vuosittain. Lisäksi se aiheuttaa suuren määrän kroonista sairautta ja työkyvyttömyyttä. (Tupakoinnin terveysvaikutukset: Suomen Ash.) Tupakkasairauksien kokonaiskustannukset yhteiskunnalle ovat arviolta noin 2 miljardia euroa vuodessa. Suomen terveydenhuollolle aiheutuu tupakasta vuosittain 85–100 miljoonan euron kustannukset, mikä on noin 1,8–2,1 prosenttia kaikista terveydenhuollon menoista. (Tupakka 2011.)

3.1.1 Tupakkatuotteiden käytön yleisyys

Muihin tässä työssä käsiteltäviin psykoaktiivisiin aineisiin verrattuna tupakointi on vähentynyt Suomessa jatkuvasti, vaikkakin hyvin hitaasti. Tällä hetkellä noin joka viides suomalainen aikuinen ilmoittaa tupakoivansa päivittäin: nuorista miehistä (15–24-vuotiaat) 15 prosenttia ilmoitti tupakoivansa säännöllisesti päivittäin ja nuorista naisista 14 prosenttia. Vuodesta 1978 vuoteen 2000 verrattuna miesten päivittäinen tupakointi on vähentynyt, mutta 2000-luvulla muutokset ovat olleet vähäisiä. Naisten päivittäinen tupakointi puolestaan yleistyi aina 80-luvun puolivälin tienoille saakka, mutta on viime vuosien aikana kääntynyt laskuun. Tällä hetkellä suomalaisista aikuisista miehistä 64 prosenttia ja naisista 72 prosenttia ilmoittaa, ettei tupakoi lainkaan. Joka viides työikäisistä miehistä ja joka kahdeksas työikäisistä naisista on aikoinaan tupakoinut, mutta onnistunut lopettamaan. Yhteistä lähes kaikille tupakoitsijoille on se, että suurin osa haluaa lopettaa tupakoinnin tai edes vähentää sitä. Väestöryhmien välillä eroja on ollut aina huomattavissa, mutta erot ovat kasvaneet tasaisesti. Vähiten koulutetuista miehistä 38 prosenttia ja korkeimmin koulutetuista miehistä 21 prosenttia tupakoi. Naisten tupakointi on

pysynyt reilut kymmenen vuotta 20 prosentin tuntumassa. (Tupakoinnin yleisyys Suomessa 2010.)

Nuorten tupakkatuotteiden käytössä on huomattu viime vuosina myös pientä laskua. Erityisesti pojilla tupakoinnin aloittaminen ja kokeilu ovat vähentyneet ja säännöllisen tupakoinnin aloitusikä on noussut. Viimeisen kuuden vuoden nuorten tupakoinnin laskua on epäilty johtuvaksi myynnin rajoituksen tiukkenemisestä ja yhteiskunnan asenteiden muuttumisesta tupakointiin. Myös keskustelulla tupakoinnin riippuvuudesta sekä nuorten vieroituspalveluiden kehittymisellä voi olla positiivista vaikutusta nuorten tupakoinnin vähentymisessä. (Tupakoinnin yleisyys Suomessa 2010.)

Suomessa nuorten keskuudessa hyödyllistä tutkimusnäyttöä ovat antaneet esimerkiksi Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) vuosina 2000, 2004, 2008 ja 2012 tekemät korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimukset. Vuonna 2008 julkaistun tutkimuksen mukaan ammattikorkeakoulujen miesopiskelijoista tupakoi päivittäin 14,9 prosenttia ja naisista 15,9 prosenttia. Yliopistojen miesopiskelijoista päivittäin tupakoi 6,9 prosenttia ja naisista 6,2 prosenttia. Vuonna 2012 vastaavat luvut olivat 13 prosenttia miehistä ja 13 prosenttia naisista. (Kunttu & Pesonen 2013, 67.)

Vastaavasti vuonna 2008 ammattikorkeakoulua käyvistä miehistä käytti säännöllisesti nuuskaa (nuuska, purutupakka, mälli) 4,7 prosenttia ja naisista 1,7 prosenttia. Vuonna 2012 ammattikorkeakoulua käyvistä miehistä nuuskaa käytti 5 prosenttia ja naisista 0,8 prosenttia. Yliopistoja käyvistä miesopiskelijoista säännöllisesti nuuskaa käytti vuonna 2000 kaksi prosenttia ja vuoteen 2012 päivittäinen käyttö on noussut. Naisten keskuudessa nuuskan käyttö on harvinaisempaa: vuonna 2012 0,3 prosenttia (vuonna 2008 1,5 prosenttia) ilmoitti nuuskaavansa päivittäin. Näiden tulosten pohjalta voidaan siis huomata, että tupakkatuotteiden säännöllinen käyttö on ammattikorkeakouluopiske-

lijoiden keskuudessa lievästi yleisempää, kuin yliopisto-opiskelijoiden. (Kunttu & Pesonen 2013, 67.)

Tässä työssä tarkastelemme myös eri psykoaktiivisten aineiden käytön korrelaatiota (korreloiko toisen aineen käyttö toisen aineen käytön kanssa). Eräessä löytämässämme Tanskassa tehdyn tutkimuksen mukaan esimerkiksi tupakoinnilla voisi olla vaikutusta myös muiden aineiden käytön kanssa: tupakan poltto altistaa muiden aineiden käytölle. (Kyasova 2003.)

Koska tupakointi aiheuttaa paljon yksilö- ja yhteiskuntatasolla vakavia terveyshaittoja (Tupakka 2011.), on tärkeää tarkastella syitä tupakoinnille. Miksi siis järkevät, koulutetut nuoret ja nuoret aikuiset tupakoivat, vaikka tupakointien vakavat terveyshaitat ovat kaikkien tiedossa? (Kunttu & Pesonen 2013.)

3.1.2 Tupakkatuotteiden käytön syitä

Tupakointia on perusteltu tapana, tilanteena sekä tunteena. Vaikka lähes kaikkien ensimmäinen kokemus tupakasta aiheuttaa voimakasta fyysistä pahaa oloa, kokeilujen jatkumisen myötä aivot tottuvat nikotiiniin ja tupakoinnin määrä alkaa kasvaa. Tottumisen myötä tupakka ei enää aiheuta pahaa oloa tai huimauksen tunnetta, vaan alkaa vähitellen maistua käyttäjälleen. Muutamien viikkojen kuluessa myös tupakointitilanne sekä -aika ja -paikka alkavat tuntua tärkeiltä. Tupakointi yhdistää, sillä usein tupakoidaan yhdessä. Tupakointi siis aiheuttaa myös positiivisia sosiaalisia kokemuksia. (Miksi tupakoidaan 2011.)

Tupakkapaikan on oletettu olevan myös tärkeä tupakoivalle henkilölle. Nikotiinin hetkellisestä piristävästä vaikutuksesta johtuen myös tupakoinnin määrä lisääntyy. Tämän positiivisen kokemuksen vuoksi myös tupakkapaikka alkaa tuntua mukavalta. Tupakoinnin näkeminen, tupakan hajun haistaminen tai esimerkiksi tupakka-askin rapistelu voi muistuttaa tästä nautinnosta, joka

lisää mielitekoa. Usein tupakalla onkin myönteinen kuva tupakoijan omassa mielessä. (Miksi tupakoidaan 2011.)

Koska tupakan sisältämä nikotiini sitoutuu keskushermoston rakenteisiin aiheuttaen voimakasta riippuvuutta, tupakointi ei ole pelkästään vain tapa. Nikotiinireseptoreja on erityisesti aivoissa niillä alueilla, joilla syntyvät nautinnon kokemukset. Nikotiini siis vapauttaa aivoissa niitä välittäjäaineita, jotka aiheuttavat mielihyvää. Runsaan tupakoinnin myötä nikotiinireseptorien määrä lisääntyy, nautinto suurenee ja tupakoinnin määrä kasvaa entisestään. Tätä kutsutaan toleranssin kehittymiseksi, josta johtuen tupakoinnin vähentyessä seurauksena on epämiellyttäviä kokemuksia "vierotusoireita". Tupakoija pyrkii estämään näitä epämiellyttäviä kokemuksia uudella tupakalla: tupakointi onkin hyvin monimutkainen asia. Se on psyykkistä mielihyvää aiheuttava tapa ja tilanne, mutta sillä pyritään myös välttämään fyysisiä vierotusoireita. (Miksi tupakoidaan 2011.)

3.1.3 Lainsäädäntö

Suomen lainsäädäntö pyrkii tupakkalainsäädännöllä kiinnittämään erityistä huomiota tupakansavuttoman ympäristön toteutumiseen. Tämän ajatuksen lähtökohtana on, ettei kukaan joudu vastoin tahtoaan altistumaan tupakansavulle (esimerkiksi tupakoimattomat työntekijät ja lapset). Yleisenä valtakunnallisena tavoitteena on myös nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäiseminen. Vuonna 2010 tupakkalaiksi nimetyn lain tavoitteeksi asetettiin myös ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien aineiden käytön loppuminen. (L 20.8.2010/698.)

3.2 Alkoholi

Etyylialkoholin (puhekielessä alkoholi) eli etanolin aineenvaihdunta tapahtuu suurimmaksi osaksi maksassa; maksan alkoholidehydrogenaasi – niminen entsyymi hapettaa etanolin asetaldehydiksi. Tämän entsyymin kapasiteetti on kuitenkin rajallinen: alkoholimäärä, jonka ihmisen maksa pystyy aineenvaihdunnallaan käsittelemään, on noin 0,1 g puhdasta alkoholia kehopainokiloa kohden tunnissa. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi 70-kiloa painavan henkilön maksa pystyy käsittelemään 7 g alkoholia tunnissa. Tämä määrä vastaa noin puolta ravintola-annosta (1 annos on esimerkiksi 0,33 litran oluttölkki III-olutta). Alkoholi nautitaan yleisimmin juomalla. Alkoholia myydään eri vahvuisina juomavalmisteina (oluet, viinit siiderit, väkevät viinit jne.) päivittäistavarakaupoissa ja anniskeluoikeudet omaavissa ravintoloissa sekä erillisissä alkoholin myyntiin tarkoitetuissa liikkeissä. (Aro 2013.)

3.2.1 Alkoholin käyttö

Alkoholin käyttö on viime vuosikymmenien kuluessa noussut Suomessa huomattavasti. Esimerkiksi vuonna 2008 alkoholijuomien tilastoitu kulutus oli kymmenkertaistunut. Käytön kasvusta kertoo se, että tämä määrä on viisinkertainen 50-luvun loppuvuosiin verrattuna. Jos tähän kulutukseen lisätään tilastoimaton määrä alkoholinkulutusta, kokonaismääräksi on arvioitu noin 10,4 litraa puhdasta alkoholia jokaista asukasta kohden vuodessa. Alkoholin käytön kasvuun ovat vuosien mittaan vaikuttaneet muun muassa matkustajakiintiöiden poistaminen, alkoholiverojen alentaminen sekä Viron liittyminen EU:n jäseneksi. (Alkoholin käyttö Suomessa 2013.) Suomalaisten alkoholin kulutuksessa erityistä on alkoholin kulutuksen epätasainen jakautuminen: pieni osa ihmisistä ei juo ollenkaan, suuri osa juo vähän, suurin osa kohtuudella ja pieni osa erittäin paljon. Epätasaisuudesta kertoo erityisesti se, että kymmenesosa väestöstämme juo noin puolet kaikesta kulutetusta alkoholista. (Alkoholin käyttö Suomessa 2013.) 60-luvun lopulle saakka alkoholin kulutus

rajoittui lähes pelkästään miesten keskuuteen. Nykyisin naisten alkoholin käyttö on lähes yhtä yleistä kuin miehillä: noin 90 prosenttia naisista ilmoittaa käyttäneensä alkoholijuomia viimeisen 12 kuukauden aikana. Kokonaiskulutuksessa tarkasteltuna naiset juovat noin neljänneksen kaikesta alkoholista. (Alkoholin käyttö Suomessa 2013.)

Myös nuorten juomatavoissa on erotettavissa muutoksia eri aikakausittain. Alkoholin kulutus levisi nopeasti nuorisokulttuuriin 60-luvun lopussa ja 70-luvun alussa. 80-luvun loppupuolella asenteiden juomista kohtaan havaittiin kiristyvän, mutta 80-luvun puolivälin jälkeen nuorten keskuudessa on ollut näkyvissä 15 vuoden kasvuaalto. Tällä ajanjaksolla erityisesti tyttöjen alkoholin käyttö on lisääntynyt (Alkoholin käyttö Suomessa 2013.) Lisäksi myös 14- ja 16-vuotiailla juomistiheys ja humalahakuisuus ovat kääntyneet laskuun. Toisaalta puolestaan 18-vuotiailla alkoholin käytön vähenemiseen on vasta havaittu pieniä viitteitä. (Alkoholin käyttö Suomessa 2013.)

3.2.2 Opiskelun vaikutus alkoholin käyttöön

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää muun muassa, kuinka paljon opiskelu elämänvaiheena vaikuttaa opiskelijoiden alkoholin käyttöön. Yliopilaiden terveydenhuoltosäätiö (YTHS) on tehnyt vuosina 2000, 2004, 2008 ja 2012 valtakunnalliset opiskelijoiden terveystutkimukset, joiden kohteena on ollut yliopisto-opiskelijat sekä vuonna 2008 ensimmäistä kertaa ammattikorkeakouluopiskelijat. Vuoden 2008 tutkimuksen mukaan opiskelijoiden keskuudessa vallitsee korkea sosiaalinen paine alkoholin käyttöön, mikä on käynyt ilmi myös aiempien vuosien tutkimuksista. Vastaajista 14 prosenttia koki, että joutuu sosiaalisen paineen vuoksi käyttämään alkoholia enemmän kuin itse haluaisi. Tutkimuksen mukaan sosiaalinen paine helpottaa jonkin verran iän myötä. (Kunttu & Huttunen 2009, 64.) Toisaalta vuoden 2012 tutkimuksen mukaan sekä itse arvioidun alkoholinkäytön että AUDIT-pisteiden perusteella arvioiden alkoholinkäyttö on vähentynyt neljän vuoden takaiseen (2008) tilan-

teeseen verrattuna. Vuoden 2012 tutkimuksessa tulee ilmi, että erityisesti miehet näyttäisivät vähentäneen alkoholinkäyttöään. (Kunttu & Pesonen 2013, 69.)

Tampereen yliopiston lääketieteen opiskelijoille vuonna 2010 tehdyn tutkimuksen mukaan alkoholin käyttö lisääntyi lähes puolella opiskelijoista ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Seuraavina vuosina alkoholinkäyttö väheni tai pysyi ennallaan suurimmalla osalla opiskelijoista ja lisääntyi 10 prosentilla. Tyypillisesti opiskelijoiden alkoholinkäyttö on humalahakuista. (Meriläinen, Heinälä & Seppä 2010, 587.)

YTHS:n tekemien tutkimusten mukaan miesopiskelijoiden alkoholin käyttö on vuoden 2008 tutkimuksen tulokseen (ammattikorkeakoulu 5,0 kg/v, yliopisto 4,6 kg/v) laskenut hieman. Vuoden 2012 tutkimuksessa ammattikorkeakoulun miesopiskelijoiden alkoholin kulutus oli 4,5 kg/v ja yliopisto-opiskelijoiden 4,1 kg/v. Eri koulutusasteiden naisopiskelijoiden alkoholinkäytön kehityksessä ei ole havaittavissa vastaavaa: vuonna 2008 yliopistojen naisopiskelijat käyttivät vuosittain alkoholia noin 2,1 kg/v ja ammattikorkeakoulun naisopiskelijat 2,2, kg/v. Vuonna 2012 tehdyssä tutkimuksessa yliopistojen naisopiskelijat kuluttivat alkoholia keskimäärin 2,0 kg/v ja ammattikorkeakoulujen naisopiskelijat keskimäärin 2,1 kg/v. (Kunttu & Pesonen 2013, 69.)

Tutkimusten mukaan vuonna 2008 ammattikorkeakoulujen miesopiskelijoista 27 prosentilla ja naisopiskelijoista 12 prosentilla kuului alkoholia runsaasti (miehet 7 kg/v, naiset 4,7 kg/v tai enemmän) kuluttaviin. Vuonna 2012 puolestaan miesopiskelijoista 22 ja naisopiskelijoista edelleen 12 prosenttia ylitti suurkulutuksen rajan. AUDIT - pistein arvioituna vajaa 50 prosenttia miehistä ja 70 prosenttia naisista sijoittui turvallisen alkoholinkäytön alueelle ja kolmannes miehistä ja 14 prosenttia naisista sai 11 pistettä tai enemmän. Erittäin runsaasti, ainakin 10 annosta kerralla juovia miehiä oli 18 prosenttia yliopisto-

ja 27 prosenttia ammattikorkeakouluopiskelijoista. (Kunttu & Pesonen 2013, 70.)

Vuonna 2008 neljäsosa ammattikorkeakoulua käyvistä miehistä ja 8 prosenttia naisista joi vähintään 6 annosta kerralla joka viikko. Vastaavat luvut vuonna 2012 puolestaan olivat 18 prosenttia miehistä ja 5 prosenttia naisista. Erityisesti miehillä myös syyllisyyden tai katumuksen kokeminen ja muistin katkeaminen juomisen jälkeen ainakin kuukausittain oli myös melko tavallista molempina vuosina. Vuonna 2008 molempien koulutusasteiden opiskelijoista 7 prosenttia ei käyttänyt alkoholia lainkaan. (Kunttu & Pesonen 2013, 70.)

Vuonna 2004 ammattikorkeakouluopiskelijoille tehdyn tutkimuksen mukaan on tyypillisintä, että alkoholia käytetään kuukausittain, mutta vastaajissa oli 7 prosenttia niitä, jotka ilmoittavat käyttävänsä alkoholia useita kertoja viikossa. Tarkasteltaessa alkoholinkäyttöä ikäryhmittäin, löytyy merkitseviä eroja ainostaan usein alkoholia käyttävistä. Vanhimmissa opiskelijoissa on lähes 10 prosenttia niitä, jotka ilmoittavat käyttävänsä alkoholia useita kertoja viikossa, kun vastaava osuus nuorimpien opiskelijoiden joukossa on vain 4 prosenttia. Miehistä ja naisista on yhtä paljon, noin 7 prosenttia niitä, jotka eivät käytä alkoholia lainkaan. Naisista 78 prosenttia ja miehistä 61 prosenttia käyttää alkoholia kuukausittain. Miesten osuus kuitenkin kasvaa sitä mukaan, mitä tiheämmästä alkoholinkäytöstä on kyse. (Erola 2004, 51–52.)

Ammattikorkeakouluopiskelijoille tehdyn tutkimuksen mukaan myös asu-
mismuoto vaikuttaa alkoholinkäyttöön. Yksin asuvat käyttävät muita useammin alkoholia, kun taas vähäisintä alkoholinkäyttöä on vanhempiensa luona asuvilla. Eri koulutusalojen alkoholinkäyttö vaihtelee jonkin verran. Tutkimuksen mukaan miesvaltaisella tekniikan ja liikenteen alalla opiskelevat käyttävät alkoholia useammin kuin muut, kuitenkin myös kulttuurialan opiskelijoissa on reilu kymmenesosa niitä, jotka ilmoittavat käyttävänsä alkoholia useita kertoja viikossa. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan

opiskelijoiden alkoholin käyttö painottuu selkeimmin kuukausittaiseen käyttöön. (Erola 2004, 51–52.)

3.2.3 Syitä alkoholin käyttöön

Suurimmat syyt opiskelijoiden alkoholin käyttöön ovat hauskanpito ja juhliminen sekä halu rentoutua. Nämä syyt käyvät ilmi Heidi Vainion tekemästä opinnäytetyöstä Oppilaiden ja opiskelijoiden päihteiden käytön, sen syiden, päihteistä saadun opetuksen ja päihdetietouden kartoitus Raumalla. Vainion kyselyyn vastasivat Rauman lukion toisen vuosikurssin, ammattiopiston sosiaali- ja terveydenalan, ammattiopiston muiden alojen opiskelijat sekä yläkouluun oppilaat. 87 prosenttia kyselyyn vastanneista lukion toisen vuosikurssin sekä ammattiopiston muiden alojen opiskelijoista kertoi suurimmiksi syiksi alkoholinkäytölleen juuri halun pitää hauskaa sekä juhlimisen. Samaa mieltä heidän kanssaan oli 94 prosenttia ammattiopiston sosiaali- ja terveysalan opiskelijoista. (Vainio 2010, 56.)

3.2.4 Lainsäädäntö

Alkoholilain tarkoituksena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Laki koskee alkoholipitoisia aineita, niiden valmistusta, maahantuontia, maastavientiä, myyntiä ja muuta luovutusta, käyttöä, hallussapitoa, kuljetusta sekä mainontaa. Laissa alkoholipitoisella aineella tarkoitetaan sellaista ainetta tai tuotetta, joka sisältää enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyyli-alkoholia. (L 8.12.1994/1143.)

Alkoholijuomien vähittäismyyntiä saa harjoittaa ainoastaan kunnassa, jossa kunnanvaltuusto on antanut siihen suostumuksen. Alkoholiyhtiö saa harjoittaa 1 momentissa tarkoitettujen alkoholijuomien vähittäismyyntiä vain lupaviranomaisen hyväksymässä alkoholijuomamyymälässä, joka on sijainniltaan asianmukainen ja jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää. (L 8.12.1994/1143.)

Alkoholijuomaa ei saa alkoholijuomamyymälässä myydä henkilölle, joka on kahtakymmentä vuotta nuorempi (mietoa alkoholijuomaa voidaan myydä kahdeksantoista vuotta täyttäneelle), häiritsevästi käyttäytyvälle tai selkeästi päihtyneelle tai jos on aihetta olettaa alkoholijuoman väärinkäyttöä tai sen luvaton luovuttamista tai välittämistä. Vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää juomaa ei saa myydä henkilölle, joka on kahdeksatoista vuotta nuorempi. (L 8.12.1994/1143.)

3.3 Kannabis

Kannabis on intialaisen hamppulajin kasvista, Cannabis Sativasta, saatavien erilaisten valmisteiden yleisnimitys. (Irti Huumeista ry 2010, 22.) Erilaisia kannabistuotteita ovat muun muassa marihuana, kannabisöljy ja hasis. Marihuana valmistetaan kasvin kuivatuista kukista, lehdistä sekä varsiosasta, kun taas hasis valmistetaan pihkasta. Kannabisöljy valmistetaan kasvista tislamalla. Päihdekäytössä kannabista yleensä poltetaan vesi- tai tavallisessa piipussa. Sen voi kääriä myös tupakan näköiseksi sätkäksi. Kannabista voidaan sekoittaa myös ruokiin tai juomiin, esimerkiksi leivonnaisiin ja teehen. (Kannabis 2011.)

Kannabiksen vaikutusmekanismi perustuu siihen, että se sisältää runsaasti tajuntaan vaikuttavia kannabinoleja, joista yleisin ja eniten tajuntaan vaikuttava on delta-9-tetrahydrokannabinoli eli THC. Poltettuna kannabis aiheuttaa päihtymyksen sekuntien kuluttua polttamisesta ja sen vaikutus kestää 3-4 tuntia. Suun kautta nautittuna kannabiksen vaikutukset alkavat hitaammin, mutta kestävät pidempään, jopa 6-8 tuntia. Kannabis pysyy elimistössä pitkään käyttämisen jälkeen. Sen poistumisaika voi olla jopa viikkoja. (Kannabis 2011.)

3.3.1 Kannabiksen käytön vaikutukset

Kannabiksen käytön välittömät vaikutukset ovat muun muassa euforia, hilpeys, hyvä ja leijuva olotila, empatian lisääntyminen, aistikokemusten korostuminen, paniikkitilat, uneliaisuus, häiriöt paikan, ajan, nopeuden ja etäisyyden tajussa, pulssin lyöntitiheyden kiihtyminen, josta seuraa verenpaineen muuttuminen sekä mahdollisesti huimaaminen ja pyörtäminen. (Irti Huumeista ry 2010, 23.) Varsinkin kokemattomilla käyttäjillä sekä suurilla annoksilla käytävillä voi esiintyä myös ahdistusta sekä vainoharhaisuutta. Tutkimukset osoittavat myös sen, että kannabiksen käyttö lisää akuuttia psykoosin riskiä sekä pitkäaikaisempia seurauksia, esimerkiksi skitsofreniaa. Myös muiden mielialahäiriöiden riski kasvaa. (Kannabis 2011.)

Kannabiksen pitkäaikainen käyttö aiheuttaa kannabiksen kertymisen elimistöön, muun muassa hermosoluihin. Pitkäaikaisen käytön vaikutuksia ovat esimerkiksi omatoimisuuden väheneminen, muistin, keskittymiskyvyn ja loogisen ajattelun häiriöt sekä fyysinen ja psyykinen riippuvuus. (Irti Huumeista ry 2010, 23.) Nuorena aloitettu säännöllinen kannabiksen käyttö vaikuttavat kielteisesti henkiseen kehitykseen sekä aikuistumisprosessiin. Kannabiksen polttaminen vaurioittaa hengitysteitä. Se lisää suun, kurkunpään ja nielun syöpäriskiä. Myös limakalvojen tulehduksia sekä kroonisia keuhkoputkentulehduksia ilmenee, samoin kuin yskää ja keuhkolaajentumia. (Kannabis 2011.)

Kannabiksen käyttö raskausaikana lisää ennenaikaisen synnytyksen riskiä sekä voi vaikuttaa sikiön kasvuun. Käyttö raskausaikana saattaa aiheuttaa lapselle myös kohonneen riskin sairastua leukemiaan sekä vaikuttaa heikentävästi kognitiivisten taitojen kehittymiseen ja koulumenestykseen myöhemmällä iällä. Imettäessä THC erittyy äidinmaitoon ja siirtyy tätä kautta myös lapseen. (Kannabis 2011.)

3.3.2 Kannabiksen käyttö

Halusimme ottaa yhdeksi opinnäytetyössä käsiteltäväksi aiheeksi kannabiksen käytön muun muassa sen takia, että asenneilmapiiri kannabiksen käyttöä kohtaan on muuttunut myönteisempään suuntaan. Asenteiden muuttumisesta kertoo esimerkiksi vuonna 2010 tehty väestökysely, josta käy ilmi, että kyselyyn vastanneista aikuisista runsas 40 prosenttia mieltää kannabiksen kokeilun riskit enintään vähäisiksi. 2000-luvun alussa vastaava luku oli alle 30 prosenttia. Vuoden 2010 kyselyyn vastanneista 25–34-vuotiaista riskejä piti vähäisinä 65 prosenttia ja tähän ikäryhmään kuuluneista miehistä 75 prosenttia. (Hakkarainen ym. 2011b, 26.)

Päihdetilastollisen vuosikirjan mukaan huumekekokeilut ovat nykyään paljon yleisempiä kuin 1990-luvun alussa. Ilmiöön vaikuttaa muun muassa se, että 1990-luvulla ja sen jälkeen huumekekokeilunsa aloittaneiden nuorten osuus on kasvanut huumekekokeiluja mittaavien väestökyselyjen otosjoukossa, kun taas joukosta poistuvat vanhemmat ikäpolvet, joilta huumekekokeilut uupuvat kokonaan. Väestötasolla huumekekokeilut painottuvat selvästi kannabiksen käyttöön. (Päihdetilastollinen vuosikirja 2011, 25.) Vuoden 2010 väestökyselystä käy ilmi myös se, että 15–69-vuotiaasta väestöstä joskus kannabista kokeilleiden osuus on 17 prosenttia. Tähän ikäryhmään kuuluvista naisista kokeilleita on 13 prosenttia ja miehistä noin 20 prosenttia. (Hakkarainen ym. 2011a; Hakkarainen ym. 2011b, 25.) Viimeisen vuoden aikana kannabista kokeilleita on 4 prosenttia. Eniten kannabista käyttivät 15–34-vuotiaiden ikäryhmään kuuluvat. (Tanhua ja Virtanen 2011, 24.)

Kannabista viimeisen vuoden aikana kokeilleiden ikärakenteessa on tapahtunut huomattava muutos 2000-luvun aikana. Vuosien 2002–2010 välillä kannabiskokeiluiden osuus 15–24-vuotiaiden ikäryhmässä pysyi samana, kun taas 25–34-vuotiaiden osuus kasvoi nuoremman ikäryhmän tasolle. Tämä merkitsee sitä, että kannabiksen käyttötaso 24–34-vuotiaiden ryhmässä on lähes

kolminkertaistunut. Viimeisen kuukauden aikana kannabista oli 15–34-vuotiaista kokeillut 3 prosenttia ja 35–44-vuotiaista enää prosentti, mikä osoittaa, että kannabiksen pitkäaikainen ja säännöllinen käyttö ei ainakaan vielä ole levinnyt yleiseksi ilmiöksi laajemmassa väestöpohjassa. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin 2000-luvun vaihteessa huumeiden käytön aloittaneet miehet, joista jopa 15 prosenttia vastasi käyttäneensä kannabista vuoden sisällä ja näistä vielä viisi prosenttia viimeisen kuukauden aikana. (Hakkarainen ym. 2010b, 40.)

Tässä työssä halusimme myös tarkastella esimerkiksi sukupuolten välisiä eroja kannabiksen käytön välillä. Oletuksemme on, että pojat käyttäisivät kannabista enemmän kuin tytöt. Mutta esimerkiksi eräessä löytämässämme tutkimuksessa, jonka hypotesina oli, että pojat olisivat riskialttiimpia käyttämään laittomia huumeita, ei kuitenkaan löydetty sukupuolten välillä merkittäviä eroja. (Rodriguez, Hernandez & Fernandez. 2007.)

3.3.3 Lainsäädäntö

Vuoden 2008 valtioneuvoston asetuksessa huumausaineina pidetyistä aineista, valmisteista ja kasveista mukaan kannabis luokitellaan huumausaineeksi. (L 28.8.2008/543.) Suomessa huumausainelaille pyritään ehkäisemään huumausaineiden laittoman tuonnin Suomeen ja Suomesta viennin sekä valmistuksen, levittämisen ja käytön. Huumausainelain mukaan huumausaineeksi luokitellun aineen, valmisteen tai kasvin tuotanto, valmistus, tuonti Suomen alueelle, vienti Suomen alueelta, kuljetus, kauttakuljetus, kauppa, jakelu, hallussapito, käsittely ja käyttö on kielletty. (L 30.5.2008/373.)

3.4 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvantitatiivinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus. Kvantitatiivinen tutkimus perustuu kohteen kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla. (Määrällinen tutkimus.)

Keskeisintä kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä on aikaisempien tutkimusten ja teorioiden johtopäätökset. Kvantitatiivista tutkimusmenetelmää käytettäessä tulee näin ollen tutkimusasettelu perustaa aikaisempaan teoria-tietoon. Tutkimusta suunniteltaessa tulee esitellä työtä koskevat hypoteesit ja työssä esille tulevat käsitteet. Kvantitatiivista tutkimusmenetelmää käytettäessä aineisto kerätään määrällisellä eli numeerisella mittaamisella. Tutkimuksen riittävää luotettavuutta varten perusjoukon ja otoksen valinta on oleellinen asia tutkimusta suunniteltaessa. Kun aineisto on saatu kerättyä, siitä muodostetaan taulukot ja saatetaan aineisto tilastollisesti käsiteltävään muotoon. Tilastot analysoidaan tilastoanalyysin perusteella ja näiden pohjalta tehdään päätelmät tutkimuksen tuloksista. Merkittävää olisi myös huomioida aineiston teoreettinen edustavuus ja tutkittavuus sekä mahdollinen yhteiskunnallinen tai käytännön merkittävyys. Hyvän kvantitatiivisen tutkimuksen perusvaatimuksia ovatkin objektiivisuus, tehokkuus, taloudellisuus, avoimuus, hyödyllisyys sekä käyttökelpoisuus. Hyvässä kvantitatiivisessa tutkimuksessa on sopiva aikataulu ja sitä tehtäessä tilastollisten menetelmien käyttö tulisi olla hallinnassa. (Kvantitatiivinen tutkimus.)

Tyypillisiä kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä käytettäviä tutkimusaineistoja ovat esimerkiksi koe-, kysely- ja haastattelututkimukset sekä tilastot. Perinteisiä tutkimusstrategioita taas ovat muun muassa kokeellinen tutkimus (muuttujan vaikutus toiseen), survey-tutkimus (kuvailu, vertailu, selitys; suunnitelmallinen kysely- tai haastattelututkimus) ja tapaustutkimus (yksittäisestä tapauksesta paljon tietoa). Tässä opinnäytetyössä käytetty tutkimusmenetelmä on juuri survey-tutkimus. (Kvantitatiivinen tutkimus.)

Kvalitatiivinen (laadullinen) tutkimus on puolestaan tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jossa pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivinen tutkimus voidaan toteuttaa monia eri menetelmiä käyttäen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytettävien menetelmien yhteisenä piirteenä korostuu kuitenkin aina muun muassa kohteen esiintymisympäristöön ja taustaan, kohteen tarkoitukseen ja merkitykseen, ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat. Yhteistä koko laadullisen tutkimuksen kirjolle onkin juuri elämismaailman tutkiminen. (Laadullinen tutkimus.)

Kvalitatiivinen tutkimus sisältää lukuisia erilaisia traditioita, lähestymistapoja ja aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä ihmisen ja hänen elämänsä tutkimiseksi, joten se ei ole minkään tietyn tieteenalan tutkimusote tai vain yhdenlainen tapa tutkia. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ovat keskiössä merkitykset, jotka ilmenevät mitä moninaisimmin tavoin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

3.5 Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen erot ja yhteydet

Useimmiten aineistolähtöisyys rinnastetaan laadulliseen tutkimukseen ja teorialähtöisyys määrälliseen. Laadullinen tutkimus ei kuitenkaan ole kokonaan aineistolähtöistä, vaikka aineistolähtöisyys sitä luonnehtiikin. Määrällinen tutkimus ei liioin ole puhtaasti teorialähtöistä. Päättelymuotoja (induktio, deduktio) ei tulisi pitää toistensa vastakohtina, kuten ei myöskään määrällistä ja laadullista tutkimusotetta tulisi nähdä kilpailevina ja toisensa poissulkevinä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Usein laadullisen ja määrällisen menetelmäsuuntauksen välistä eroa korostetaan, mutta molempia suuntauksia voidaan kuitenkin hyödyntää myös samassa tutkimuksessa. Molemmilla suuntauksilla voidaan myös selittää eri tavoin samoja tutkimuskohteita.

Tutkimuksissa osa analyysimenetelmistä voi perustua vahvasti vain laadullisen tutkimuksen tai määrällisen tutkimuksen suuntaukseen, mutta toisaalta monet menetelmät asettuvat lähtökohdiltaan suuntausten ääripäiden väli- maastoon. Sekä laadullisten että määrällisten menetelmien käyttö ja yhdistäminen samassa tutkimuksessa riippuu tutkijan tieteenfilosofisista sitoumuksista. (Laadullinen tutkimus.)

Tutkimuksen ei myöskään tarvitse olla joko kvantitatiivista tai kvalitatiivista. Määrällinen tutkimus voi esimerkiksi sisältää aina myös laadullisuutta, ja laadullisessa tutkimuksessa on usein mukana myös määrällisiä elementtejä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Jakoa laadullinen-määrällinen voidaan kuitenkin käyttää esimerkiksi aineiston muodon erottelussa. Näissä tilanteissa käsitteiden stereotyyppit pyritään unohtamaan ja sen sijaan erilaisilla menetelmillä voidaan saada erityyppistä tietoa ihmisten elämän monimuotoisista ilmiöistä. Se, mitä työkaluja milloinkin valitaan, riippuu tilanteesta: tutkimustehtävistä ja -ongelmista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

On kuitenkin muistettava, että kaikki tutkimus on vain pintaraapaisua: tutkimuksella ei voida koskaan saavuttaa ilmiötä kokonaisuudessaan ja kaikessa syvällisyydessään. Hyvin suunnitelluilla ja toteutetuilla tutkimusasetelmilla, tutkimuksia toistamalla sekä tutkittavaa ilmiötä useista näkökulmista lähestymällä voidaan kuitenkin tavoittaa monipuolista tietoa ja lisätä siten ymmärrystä niin ilmiöön liittyvistä syy-seuraussuhteista kuin ilmiön luonteestakin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA MENETELMÄT

Kvantitatiivista tutkimusta suunniteltaessa tutkittava aineisto tulee määrittää joko otokseen tai näytteeseen tai kerättävä aineisto voi kattaa koko perusjoukon. Esimerkiksi tämän opinnäytetyön kysely lähetettiin kaikille Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoille (kokonaistutkimus) mutta käytännössä vain osa opiskelijoista vastasi, jolloin kyseessä on otos JAMKin opiskelijoista. Esimerkiksi osa opiskelijoista ei ollut antanut lupaa sähköpostiosoitteidensa käyttöön tutkimustarkoitukseen. (Laadullinen tutkimus.)

Opinnäytetyössä käytimme tutkimusmenetelmänä kyselytutkimusta, jossa tutkittavana ryhmänä oli Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijat. Tutkittava joukko vastasi kysymyksiin (liite 1.) anonymisti. Aineistoa kerätessä tutkittava aineisto tulisi olla niin kattava kuin mahdollista. Ideaalitulanteessa tutkitaan koko kiinnostuksen kohteena olevaa joukkoa mutta usein se on käytännössä mahdotonta. Tärkeintä on kuitenkin pyrkiä siihen, ettei tutkittava joukko jostain syystä edusta vinoutunutta otosta koko tutkittavasta joukosta. Esimerkiksi opinnäytetyössämme kyselyt lähetettiin kaikille opiskelijoille sähköpostitse. Saatekirjeessä korostettiin, että vastaukset käsitellään anonymisti ja luottamuksellisesti. Näin opiskelijat voivat vastata arkaluontoisiinkin kysymyksiin pelkäämättä tulevansa ilmiannetuiksi, joka toivon mukaan nostaa tutkimuksen luotettavuutta sekä vastausprosenttia. (Laadullinen tutkimus.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuoda esille koulukohtainen käsitys siitä, minkälaista Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden psykoaktiivisten aineiden käyttö on tällä hetkellä. Aiheen rajauksena työssä tarkastellaan kuitenkin vain alkoholin, tupakan ja kannabiksen käyttöä. Työn tavoitteena on myös saada yhteistyökumppanillemme, Jyväskylän ammattikorkeakoulun

opiskeluterveydenhuollolle, ajankohtaista tietoa näiden aineiden käytöstä Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Opiskeluterveydenhuollon tarjoamien palvelujen kannalta tämän työn kartoittama tieto on hyvin oleellista viitaten asetukseen neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (A 6.4.2011/338). Tämän asetuksen tarkoituksena on varmistaa, että muun muassa opiskelijoiden terveysneuvonta ja terveystarkastukset ovat suunnitelmallisia, tasoltaan yhtenäisiä ja yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavia kunnallisessa terveydenhuollossa. Asetuksessa säädetään terveysneuvonnasta ja määräaikaista terveystarkastuksista, joista koulu-terveydenhuollossa kolme on laajaa. Kouluympäristön ja opiskeluyhteisön terveellisyttä ja turvallisuutta on edistettävä ja seurattava määrävälein. Erityisen tuen tarpeet on tunnistettava ja järjestettävä tarpeellista tukea. (THL 2013.)

Tärkeimmät tutkimuskysymyksemme, joihin haemme opinnäytetyössämme vastauksia, ovat:

- Mikä on psykoaktiivisten aineiden käytön tilanne Jyväskylän ammattikorkeakoulussa tällä hetkellä?
- Miksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijat käyttävät psykoaktiivisia aineita?

4.1 Opinnäytetyön kohderyhmä ja aineiston hankinta

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselymenetelmää, jotka suurimmaksi osaksi sisälsi monivalintakysymyksiä, mutta myös muutamia avoimia kysymyksiä. (Liite 1.)

4.1.1 Luokittelu

Kysymykset olemme koonneet osittain aikaisemmin tehtyjä ja yleisesti hyväksytyjä nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa käytettyjä kyselylomakkeita hyödyntäen (esimerkiksi AUDIT ja ADSUME). Osittain lisäsimme joukkoon myös itse kokoamiamme kysymyksiä muun muassa taustatietokysymysten osalta, jotka kartoittavat juuri tämän tutkimukseen osallistuvan ryhmän tietoa. Kysymykset on koottu siten, että ne antavat mahdollisimman paljon perustietoa Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden päihteiden käytöstä. Taustatietokysymyksiä tehdessämme jouduimme kuitenkin miettimään myös sitä, miten saamme vastaajista mahdollisimman paljon taustatietoja ilman, että tiedot ovat liian tarkkoja. Esimerkiksi jouduimme miettimään tarkkaan, kysymmekö, missä kampuksella vai missä koulutusohjelmassa kyselyyn vastaava opiskelija opiskelee. Päädyimme kysymään sitä, missä kampuksella opiskelija opiskelee, koska emme halunneet vastaajien ajattelevan, että heidät voisi tunnistaa liian helposti vastauksista. Samalla logiikalla teimme myös ikäkysymyksen. Halusimme tietää vastaajien iät mahdollisimman tarkkaan, mutta halusimme myös, että vastaajien on mahdollisimman helppo vastata kysymyksiin eikä heille tule sellainen olo, että heidän henkilöllisyytensä on vaarassa paljastua. Kyselymme yksi osio käsittelee kuitenkin laittoman aineen käyttöä (kannabis) ja toivomme, että näillä ”varotoimenpiteillä” pystymme edesauttamaan sitä, että edes hieman useampi uskaltaa vastata kysymyksiin kannabiksen käytöstä rehellisesti. Laadullisen tutkimuksen tuloksia voidaan analysoida monin eri menetelmin. Tässä opinnäytetyössä päädyimme käyt-

tämään luokittelua apuna avoimien kysymystemme analyysissä. Luokittelussa voidaan hyödyntää sekä määrällisen että laadullisen analyysin tapoja.

Luokittelun avulla aineistosta voidaan muodostaa jäsenyksiä ja ryhmittelyjä, jotka auttavat kuvaamaan ja selvittämään kohdejoukon olemusta tai koostumusta. Luokittelun avulla voidaan tarkastella suurestakin joukosta koostuvaa aineistoa. Luokittelussa kohdejoukko pyritään jakamaan eri luokkiin. Näihin luokkiin sijoitetut tapaukset tai kohteet jakavat jonkin saman ominaisuuden tai niiden ominaisuudet muistuttavat toisiaan. Luokittelulla on monia erilaisia variaatioita: esimerkiksi sumeassa luokittelussa kaikki tapaukset tai kohteet sijoitetaan johonkin luokkaan jonkinlaisen yhtäläisyyden perusteella. Usein luokitteluja kuvataan tilastollisten menetelmien avulla (tilastot, numerot). (Luokittelu.)

Luokittelussa aineiston kohdejoukko luokitellaan jakamalla yksilöt tai tapaukset ryhmiin, joissa kukin ryhmän jäsenet muistuttavat joltain ominaisuudeltaan toisiaan. Nämä luokitukset esitetään yleensä tauluina eli taulukoina. Taulun yläreunassa (taulukkopäässä) esitetään peruste luokittelulle. Loppuosa taulusta koostuu ruuduista, joihin sijoitetaan luokitellut tapaukset. Yleensä kussakin ruudussa ilmoitetaan tapausten lukumäärä (frekvenssi). (Luokittelu, virtuaaliyliopisto.)

Yhden ominaisuuden mukainen luokittelu ei vielä riitä. Luokittelu on tehokas menetelmä vasta siinä vaiheessa, kun kustakin tapauksesta tai yksilöstä on kirjattu kaksi tai useampia ominaisuuksia. Tällöin voidaan tarkastella myös näiden ominaisuuksien mahdollista assosiaatiota: seuraavatko tapausten tai yksilöiden ominaisuuksien vaihtelut toisiaan. (Luokittelu, virtuaaliyliopisto). Kahden tai useamman ominaisuuden assosiaatiota tutkitaan yleensä ristiintaulukoinnin avulla. Tällöin aineisto järjestetään rivien lisäksi sarakkeiksi ja taulun vasempaan reunaan tulee ylimääräinen sarake, joka ilmoittaa uuden luokitusperusteen. (Luokittelu, virtuaaliyliopisto.)

4.1.2 Aineiston tilastollinen analyysi

Tässä opinnäytetyössä olimme myös kiinnostuneita tarkastelemaan esimerkiksi opiskeluiden vaikutusta psykoaktiivisten aineiden käyttöön. Halusimme myös tarkastella onko tutkittavan kohteen iällä, lapsilla, sukupuoliella tai opiskeltavalla kampuksella vaikutusta opiskelijoiden psykoaktiivisten aineiden käyttöön.

Tilastolliset testit toteutettiin SPSSv12 ohjelmaa käyttäen. Kaksiluokkaista jakaumaa toteuttavat muuttujat, kuten "tupakoi, ei tupakoi" tai "olen kokeillut kannabista, en ole kokeillut kannabista" testattiin käyttäen Chi-square (tai Khiin neliö, X^2)- testi ja ristiintaulukointia (Fisherin exact- testi) silloin kun otoskoko oli pieni (Ranta, Rita & Kouki 2005.) Luokittelevana muuttujana käytettiin mm. sukupuolta, opiskelupaikkaa ja opiskelijan perhetilannetta. 0-hypoteesin hylkäysrajana käytettiin yleisesti hyväksyttyä 0.05 raja-arvoa. Koska joissain ryhmissä (esimerkiksi Luonnonvarainstituutti sekä Suomalainen musiikkikampus) säännöllisesti kannabistuotteita käyttäviä henkilöitä oli hyvin vähän, nämä ryhmät jätettiin joistain tilastollisista tarkasteluista tulosten luotettavuuden varmistamiseksi. Erittäin paljon alkoholia käyttäviä (4 kertaa viikossa tai useammin) oli vastanneiden joukossa vain 3 kpl, joten tilastollisissa analyyseissä tämä luokka yhdistettiin "2-3 kertaa viikossa" luokkaan. (Ranta, Rita & Kouki 2005.)

4.1.3 4.1.3. Luotettavuus

Jo tutkimusta suunniteltaessa tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia tulee arvioida. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä saavuttaa tarkoitettuja tuloksia. Validiteetilla puolestaan tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä selvittää sitä, mitä sillä on tarkoitus selvittää. (Anttila 2006.) Tätä opinnäytetyötä suunniteltaessa ja tuloksia arvioitaessa pyrittiin tarkastelemaan muun muassa seuraavia kysymyksiä: mitkä tekijät voivat vaikuttaa tai vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen? Mitä ovat mahdolliset sekoittavat

tekijät? Mikä on tutkimustulosten yleistettävyyden? Entä mitä ovat mittareiden käyttömahdollisuudet, luvat ja käänösprosessi? (Raitio 2010.)

Tässä opinnäytetyössä luotettavuutta laskevinä esimerkkeinä voitiin tarkastella muun muassa arkaluontoisen aiheen käsittelyä: kyselyyn vastaavat eivät välttämättä uskaltaneet vastata rehellisesti kaikkiin kysymyksiin. Arkaluontoisiin ja osittain laittomiakin asioita käsitteleviin kysymyksiin oli todennäköisesti helpompi jättää vastaamatta tai vastata valheellisen kaunistelevasti. Nämä seikat tuli huomioida, sillä ne laskevat tutkimuksen luotettavuutta. Luotettavuus eli reliabiliteetti tarkoittaa mittarin tarkkuuden, mittaustulosten toistettavuuden sekä mittarinpysyvyyden, vastaavuuden ja sisäisen johdonmukaisuuden arviointia. Epätarkkuudet voivat johtua joko mittarista itseltään, käyttäjästä tai analysoijasta. Ohjelmisto tulikin testata ennen varsinaista tutkimusta ja perehtyä huolellisesti sen käyttöohjeisiin (tässä opinnäytetyössä Digium-ohjelma, johon tutustuimme). Kysymykset puolestaan pyrimme koostamaan siten, että ne vastaavat tutkimuskysymyksiimme, jolloin validiteetti täyttyy. (Raitio 2010.)

4.2 Eettisyys

Opinnäytetyötä suunniteltaessa sekä tehdessä on tärkeää pohtia ja tarkastella opinnäytetyön eettisyyttä. Jokaisen tutkijan tai opinnäytetyötä tekevän opiskelijan täytyy toimia työssään hyvän tieteellisen käytännön mukaan. Vastuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta kuuluu ensisijaisesti tutkijalle itselleen, mutta vastuu on myös työn ohjaajilla ja tutkimusryhmällä kollektiivina, esimiehellä työympäristön kehittäjänä ja edellytysten asettajana sekä rahoittajilla tutkimuksen toimintaedellytysten luojina. (Tieteellisen tutkimuksen eettisyys 2013.)

Kaikkien ammattikorkeakouluyhteisön jäsenten tulee noudattaa valtakunnallisen Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimaa ohjeistoa Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen (2002) siltä osin kuin se ammatti-

korkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöhön soveltuu. (Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettiset periaatteet 2010.)

Tämän mukaisesti myös tutkimus- ja kehitystoimintaan osallistuvien henkilöstön ja opiskelijoiden tulee toimia seuraavien käytänteiden mukaisesti:

- noudattavat rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta työssä, tulosten tallentamisessa sekä hankkeiden ja niiden tulosten arvioinnissa;
- soveltavat toimiinsa perusteltuja ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä ja toteuttavat toiminnan luonteeseen kuuluvaa avoimuutta hankkeiden tuloksia julkaistessaan
- ottavat muiden asiantuntijoiden ja tutkijoiden työn sekä saavutukset asiallisella tavalla huomioon niin, että he kunnioittavat näiden työtä, antavat heidän saavutuksilleen niille kuuluvat arvon ja merkityksen omassa työssään ja sen tuloksia julkaistessaan
- ilmoittavat tutkimus- ja kehityshankkeisiin osallistuville rahoituslähteet ja toiminnan suorittamisen kannalta merkitykselliset muut sidonnaisuudet ja raportoivat nämä tuloksia julkaistessaan
- noudattavat hyvää hallintokäytäntöä ja ottavat huomioon henkilöstö- ja taloushallinnon normit

(Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettiset periaatteet 2010.)

Tätä opinnäytetyötä tehdessämme pyrimme viimeiseen asti toimimaan seuraavien toimintaperiaatteiden mukaan, jotta pystyimme varmistamaan opinnäytetyömme eettisyyden.

4.3 Digium

Digium Enterprise on ohjelmisto, jolla voidaan kerätä tietoa ja palautetta kustannustehokkaasti ja reaaliaikaisesti internetissä, sähköpostitse, tekstiviesteillä tai pad-laitteita hyödyntäen. (Quest Back.)

Digium-ohjelmiston käytön turvallisuus on yksi ohjelmiston ylläpitäjien tärkeimmistä painopisteistä. Digiumin tietoturva toimii suuryritystasolla ja noudattaa ISO27001 laatustandardia KPMG:n valvomana. Lisäksi palvelun tarjoaja vakuuttaa ohjelmiston käyttövarmuuden olevan huipputasoa. Tämän lisäksi asianmukainen tietoturva on yksi QuestBackin tärkeimmistä prioriteeteista. Ohjelmiston ylläpitäjät panostavat sen ylläpitämiseen ja kehittämiseen jatkuvasti. Ylläpitäjät toimivat ISO27001-standardien mukaisesti ja heidän yhteistyökumppaneinaan toimii KPMG. (Quest Back.)

ISO 27001 -sertifikaatti todistaa, että tietoturvajohdamsjärjestelmä on sertifioitu parhaiden käytäntöjen ja standardien mukaisesti, ja että se täyttää kaikki standardin asettamat vaatimukset. Kolmannen osapuolen sertifiointilaitoksen myöntämä sertifikaatti todistaa, että organisaatiosi on ryhtynyt tarvittaviin toimiin arkaluontoisen tiedon suojaamiseksi valtuuttamatonta pääsyä ja muutoksia vastaan. (Business Assurance, 2013). KPMG puolestaan on maailmanlaajuinen asiantuntijayritysten verkosto, joka tarjoaa tilintarkastus-, vero- ja neuvontapalveluita. (KPMG 2013.)

Digium Enterprisen tietoturva on testattu suuryritystasolla. Digium Enterprisen asiakkaina toimii pankkeja, vakuutusyhtiöitä sekä terveydenhuollon organisaatioita, joilla on painavat vaatimukset tietoturvalle. Digium Enterprise siis toimii todistetusti luotettavasti sellaisissakin tilanteissa, joissa tietoturvan merkitys on suuri. Digium Enterprisen tietoturvasta ja käyttövarmuudesta vastaa korkean käytettävyyden palvelinjärjestelmien toimittaja Crescom Oy, joka on TeliaSoneran omistama tytäryhtiö. (Quest Back.)

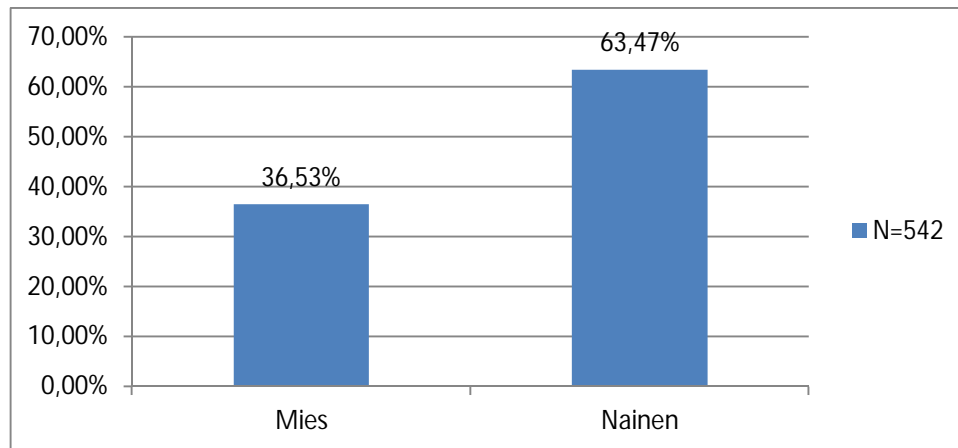
Tämän opinnäytetyön kyselyn päädyimme suorittamaan Digium Enterprisea hyödyntäen juuri sen monipuolisuudesta, helppokäyttöisyydestä, kustannustehokkuudesta ja hyvästä tietoturvastaan johtuen. Ohjelmiston käyttö ei muodostanut työllemme lisäkustannuksia ja pääsimme sitä hyödyntäen lähettämään kyselyn suurelle joukolle yhdellä kerralla. Ohjelmiston monipuolisuudesta johtuen aineiston analysointi on myös helpompaa: Ohjelma muun muassa tilastoi numerolliset kysymykset suoraan, joita pystyimme hyödyntämään tässä työssä.

5 TULOKSET

Kyselymme koostui neljästä eri osiosta: taustatiedot sekä alkoholiin, tupakkatuotteisiin ja kannabikseen liittyvät kysymykset. Kyselyt lähetettiin yhteensä 1792 opiskelijalle. Vastauksia saimme kahden viikon aikana 542 kappaletta. Näin ollen kyselyn vastausprosentti oli 30,25 prosenttia. Kysely koottiin siten, että kyselyn ensimmäisellä sivulla kysyttiin vastaajan sukupuoli, kampus, ikä, onko hänellä lapsia, käyttääkö hän alkoholia, tupakkatuotteita tai kannabista sekä onko hän kokeillut kannabista. Ensimmäisen sivun alkoholin, tupakkatuotteiden ja kannabiksen käyttöön liittyvien vastausten perusteella määräytyi se, mitkä kysymykset vastaajalle näkyivät. Esimerkiksi, jos vastasi, että käyttää alkoholia, muttei tupakkatuotteita eikä kannabista, niin ainoastaan alkoholiin liittyvät kysymykset tulivat näkyviin.

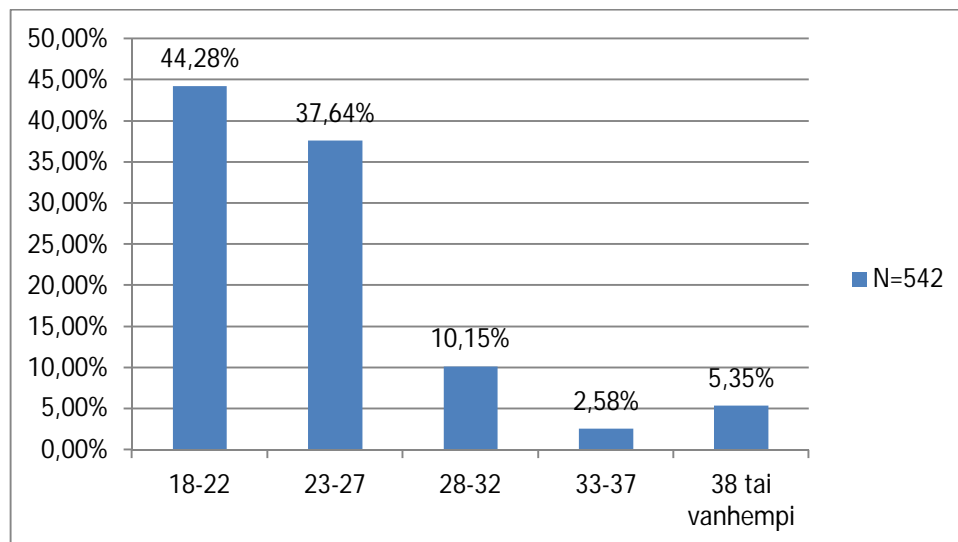
5.1 Taustatiedot

63,47 prosenttia (n=344) kyselyyn vastanneista oli naisia.

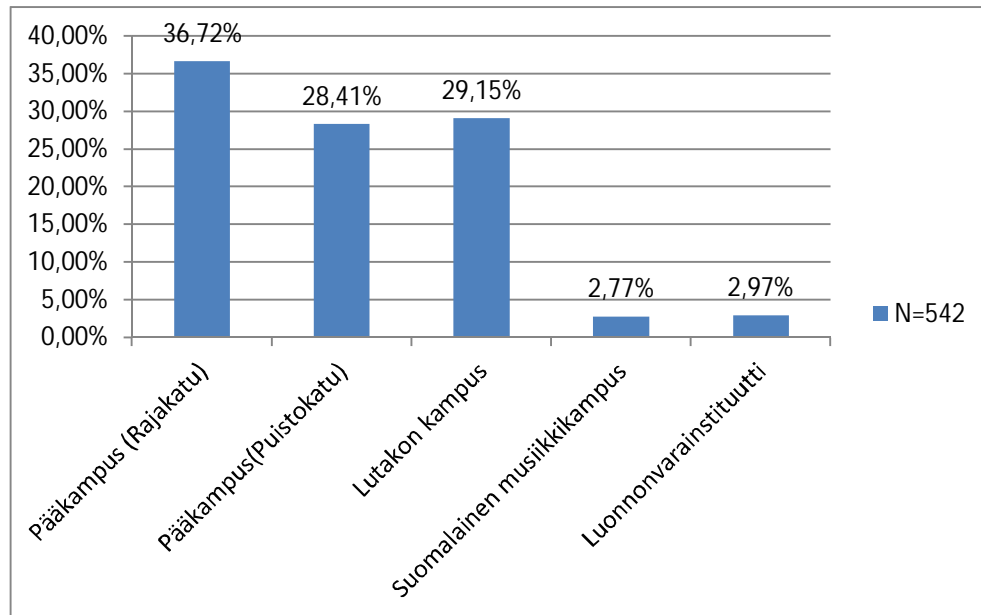
Kuva 1. Sukupuoli?

Vastaajista 44,28 (n=240) prosenttia oli iältään 18–22-vuotiaita, 37,64 prosenttia (n=204) 23–27-vuotiaita, 10,15 prosenttia (n=55) 28–32-vuotiaita, 2,58 prosenttia (n=14) 33–37-vuotiaita ja 5,35 prosenttia (n=29) 38-vuotiaita tai vanhempia.

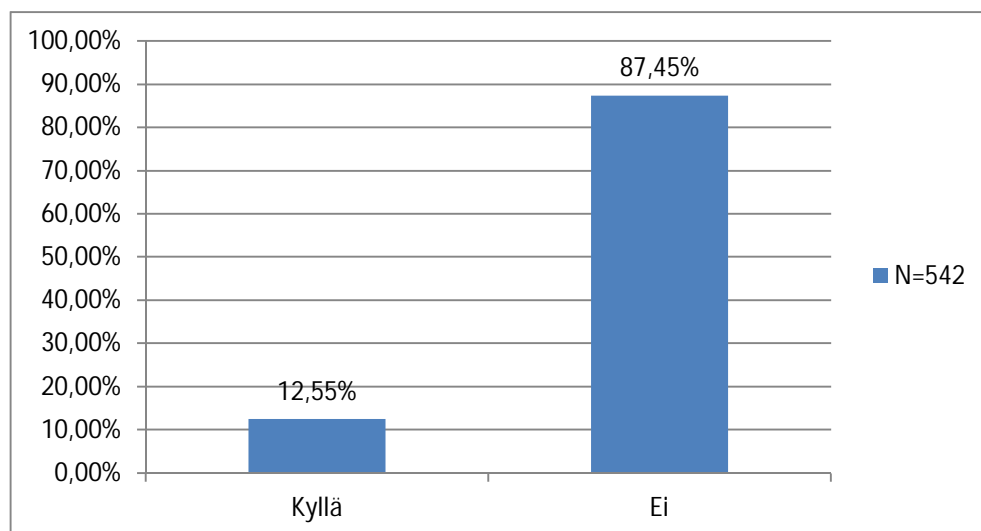
Kuva 2. Ikä?

Vastaajista 36,72 prosenttia (n=199) opiskelee pääkampuksella Rajakadulla, 28,41 prosenttia (n=154) pääkampuksella Puistokadulla, 29,15 prosenttia (n=158) Lutakon kampuksella, 2,77 prosenttia (n=15) Suomalaisella musiikkikampuksella ja 2,97 prosenttia (n=16) Luonnonvarainstituutissa.

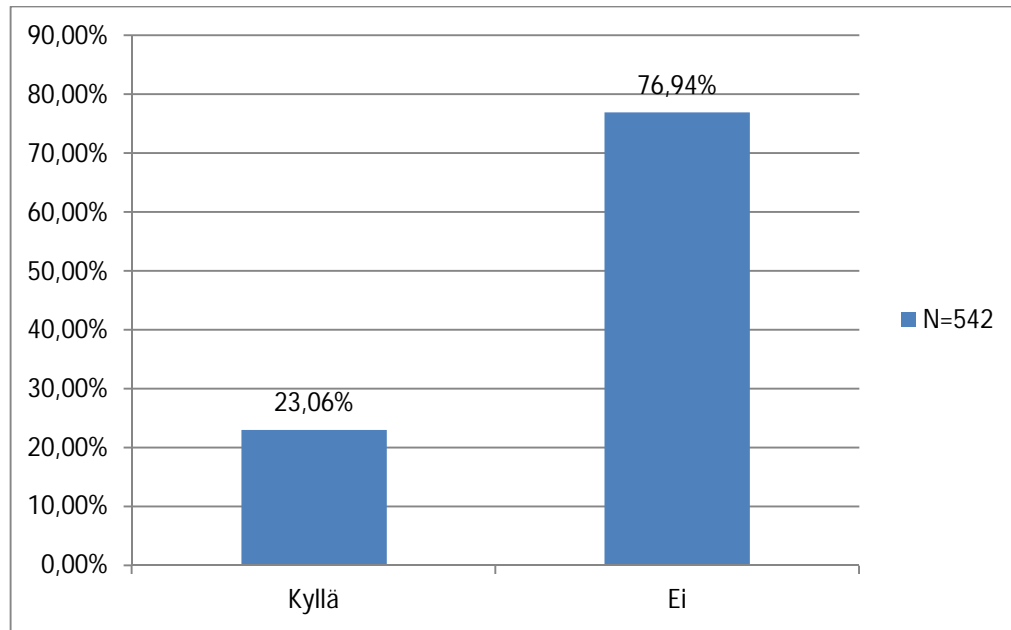
Kuva 3. Millä kampuksella opiskelet?

12,55 (n=68) prosentilla vastaajista on lapsia.

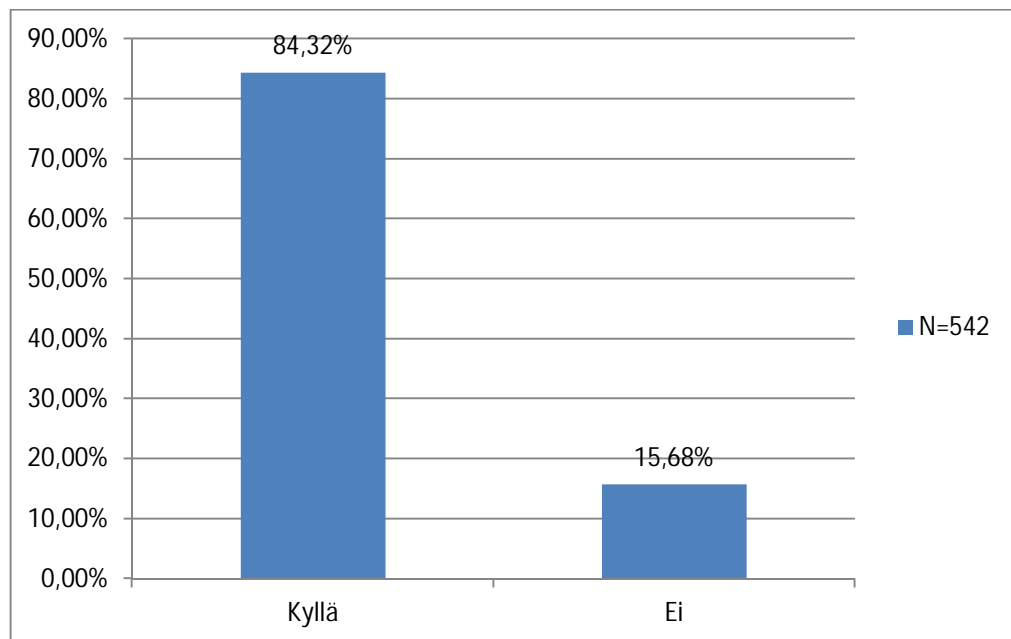
Kuva 4. Onko sinulla lapsia?

23,06 prosenttia (n=125) vastaajista kertoi käyttävänsä tupakkatuotteita.

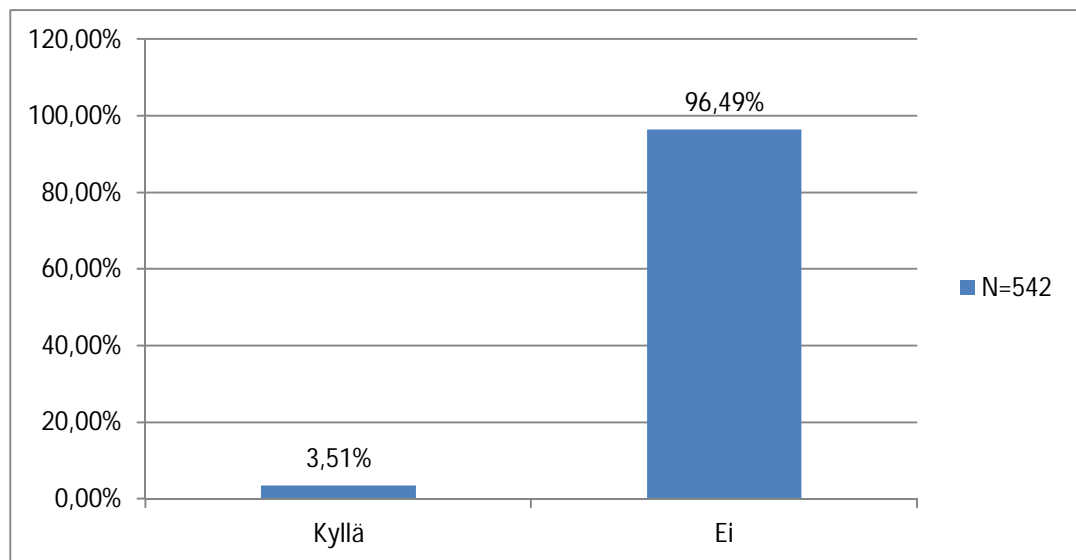
Kuva 5. Käytätkö tupakkatuotteita?

Alkoholia kertoi käyttävänsä 84,32 prosenttia (n=457).

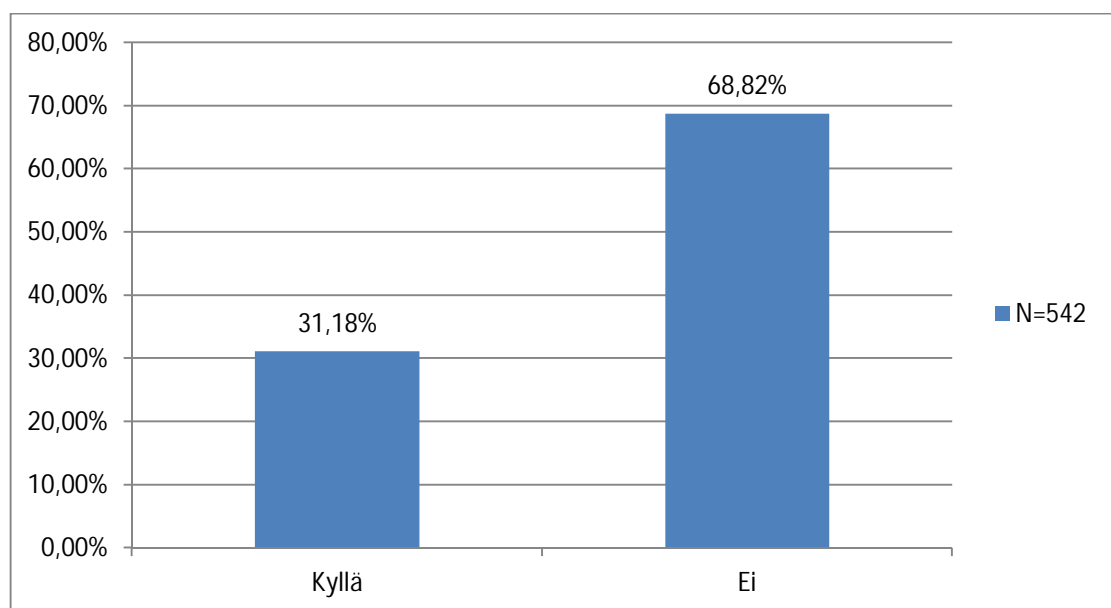
Kuva 6. Käytätkö alkoholia?

Kannabista säännöllisesti käyttäviä kyselyihin vastanneista oli 3,51 prosenttia (n=19).

Kuva 7. Käytätkö kannabista säännöllisesti?

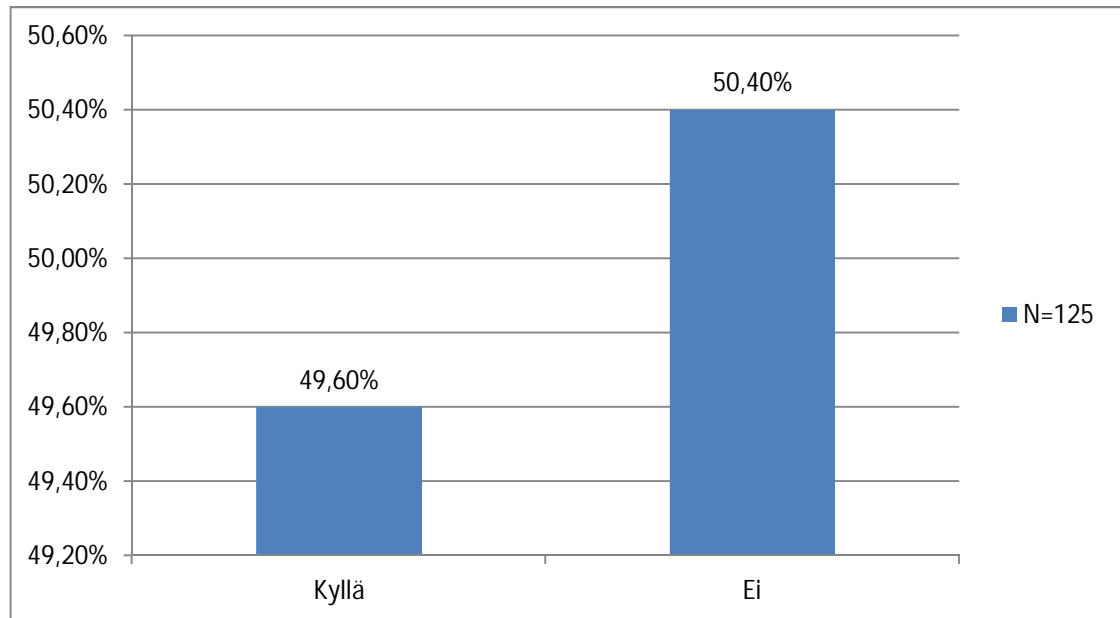
Kannabista kokeilleita vastaajista oli 31,18 prosenttia (n=169).

Kuva 8. Oletko kokeillut kannabista?

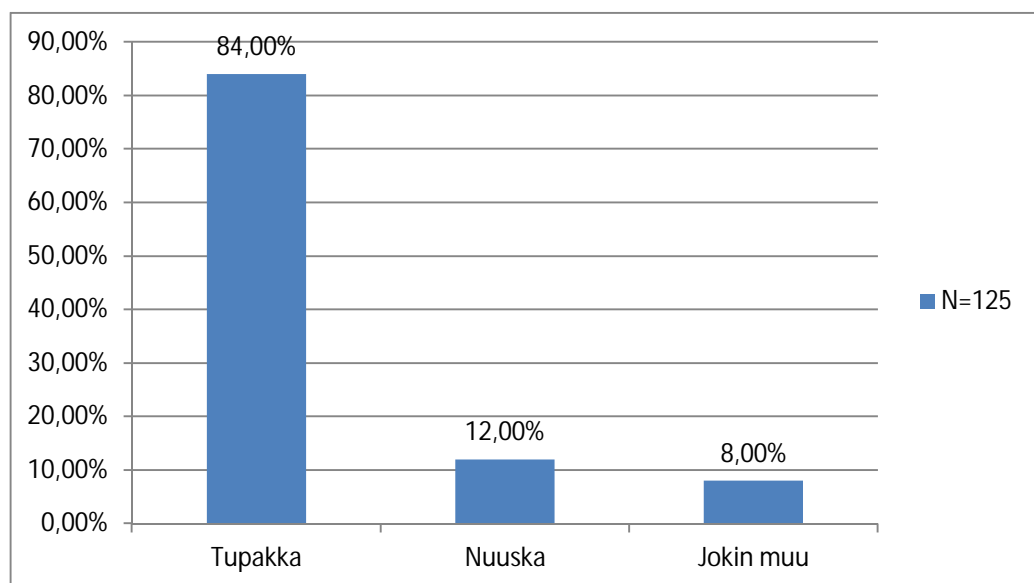
5.2 Tupakka

Tupakkatuotteita käyttävistä vastaajista 49,60 prosenttia (n=62) kertoi käyttävänsä tupakkatuotteita päivittäin.

Kuva 9. Poltatko/käytätkö jotain muuta tupakkatuotetta päivittäin?

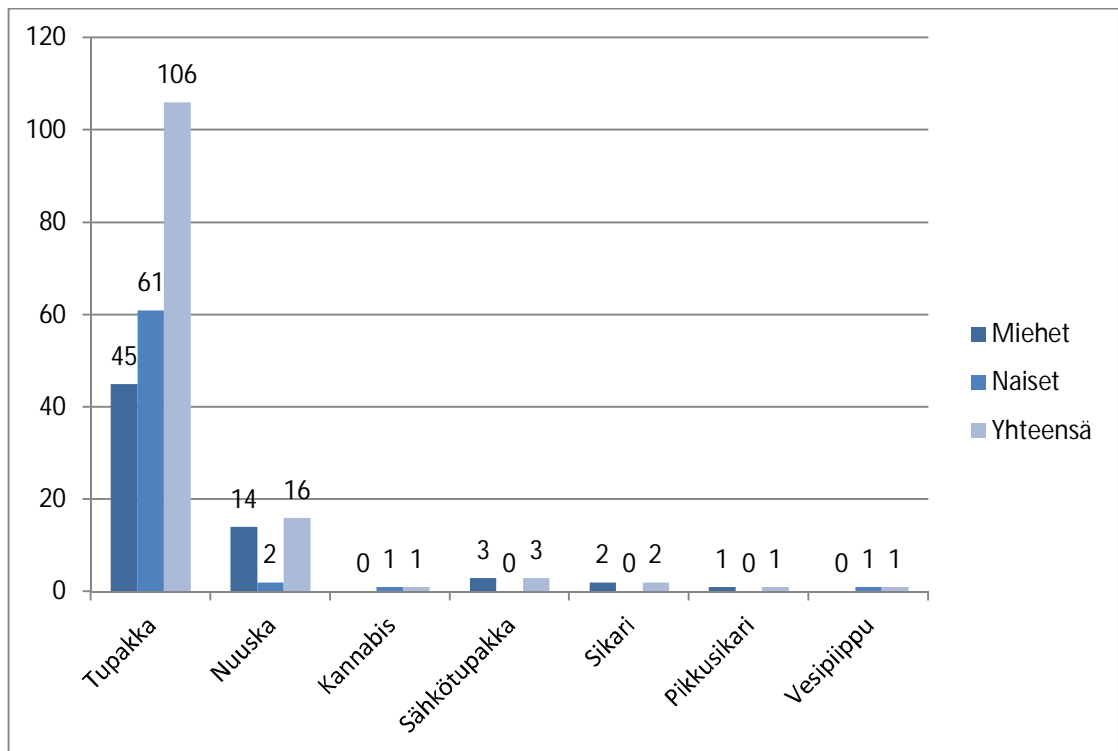
Tupakkatuotteita käyttävistä 84,00 (n=105) prosenttia tupakoi, 12,00 (n=15) kertoi käyttävänsä nuuskaa ja 8,00 prosenttia (n=10) jotakin muuta tupakkatuotetta. Muiksi käytettäviksi tupakkatuotteiksi vastaajat mainitsivat muun muassa sähkötupakan, pikkusikarit sekä vesipiipun.

Kuva 10. Mitä tupakkatuotetta käytät?

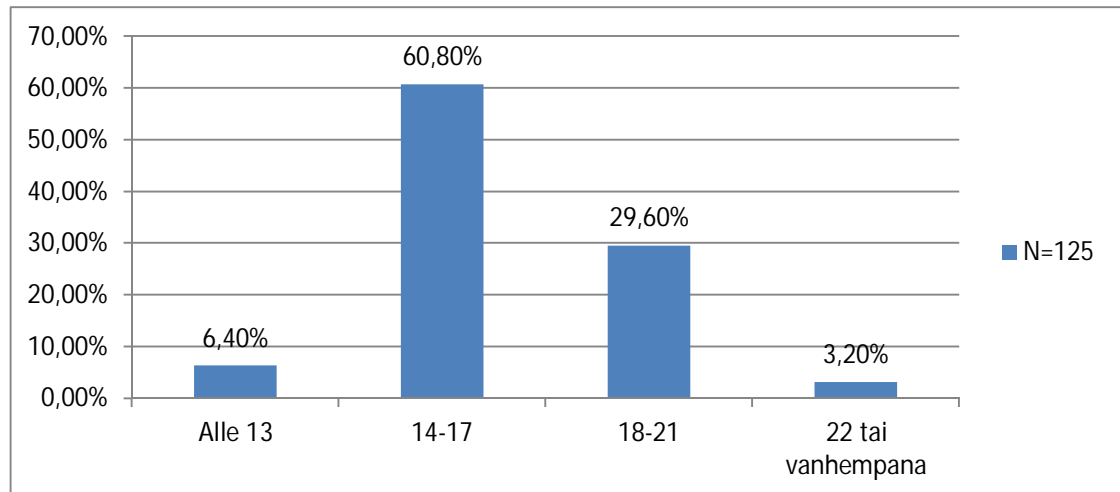
Käytettävät tupakka- tuotteet	Miehet	Naiset	Yhteensä
Tupakka	45	61	106
Nuuska	14	2	16
Kannabis	0	1	1
Sähkötupakka	3	0	3
Sikari	2	0	2
Pikkusikari	1	0	1
Vesipiippu	0	1	1

Taulukko 1. Käytettävät tupakkatuotteet.

Kuva 11. Käytettävät tupakkatuotteet.

6,40 prosenttia (n=8) tupakkatuotteita käyttävistä kertoi aloittaneensa tupakkatuotteiden käytön alle 13-vuotiaana, 60,80 (n=76) prosenttia 14–17-vuotiaana, 29,60 prosenttia (n=37) 18–21-vuotiaana ja 3,20 prosenttia (n=4) 22-vuotiaana tai vanhempana.

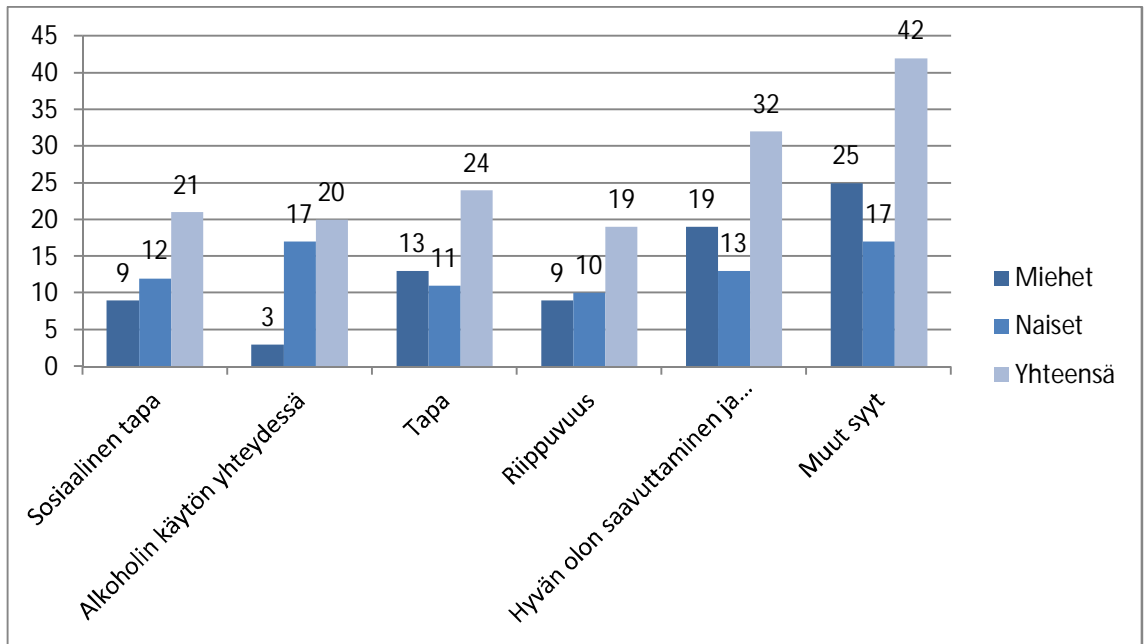

Kuva 12. Minkä ikäisenä aloitit tupakoimisen/jonkun muun tupakkatuotteet käytön?

Suurimmiksi syiksi tupakkatuotteiden käyttöön vastaajat mainitsivat hyvän olon saavuttamisen ja rentoutumisen, tavan, alkoholin käytön yhteyden sekä sosiaalisen tavan.

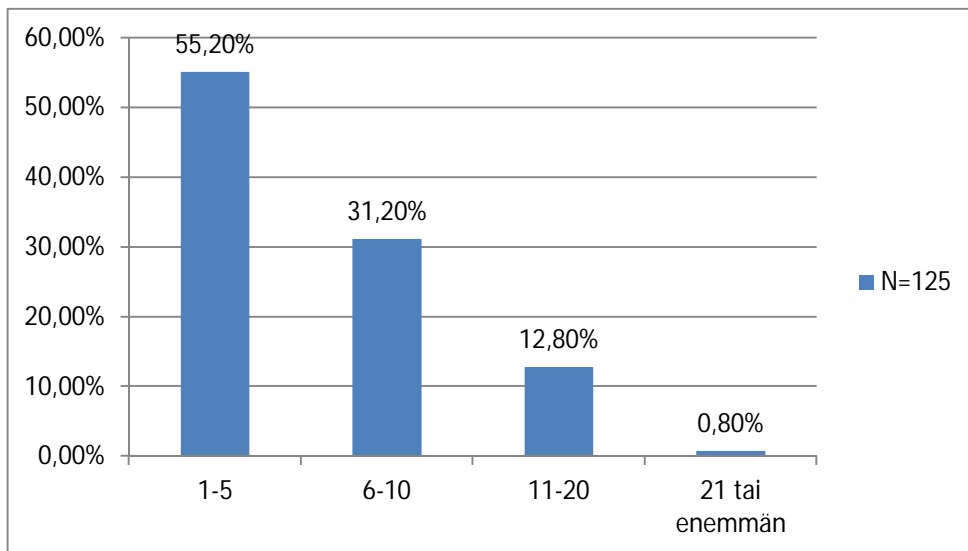
Syitä tupakkatuotteiden käyttöön	Miehet	Naiset	Yhteensä
Sosiaalinen tapa	9	12	21
Alkoholin käytön yhteydessä	3	17	20
Tapa	13	11	24
Riippuvuus	9	10	19
Hyvän olon saavuttaminen ja rentoutuminen	19	13	32
Muut syyt	25	17	42

Taulukko 2. Syitä tupakkatuotteiden käyttöön.

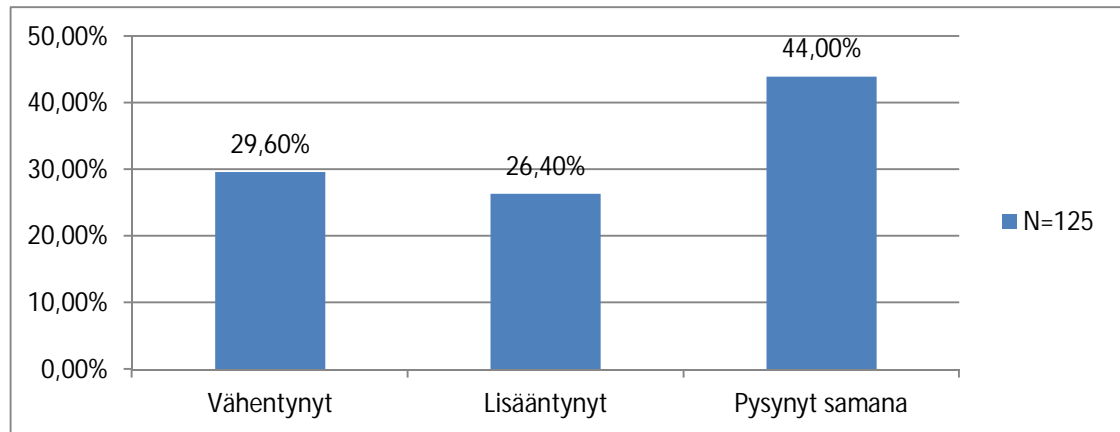
Kuva 13. Syitä tupakkatuotteiden käyttöön.

55,20 prosenttia (n=69) tupakkatuotteita käyttävistä kertoi käyttävänsä tupakkatuotteita 1-5 kertaa päivässä, 31,20 prosenttia (n=39) 6-10 kertaa päivässä, 12,80 prosenttia (n=16) 11–20 päivässä ja 0,80 prosenttia (n=1) 21 kertaa tai enemmän päivässä.

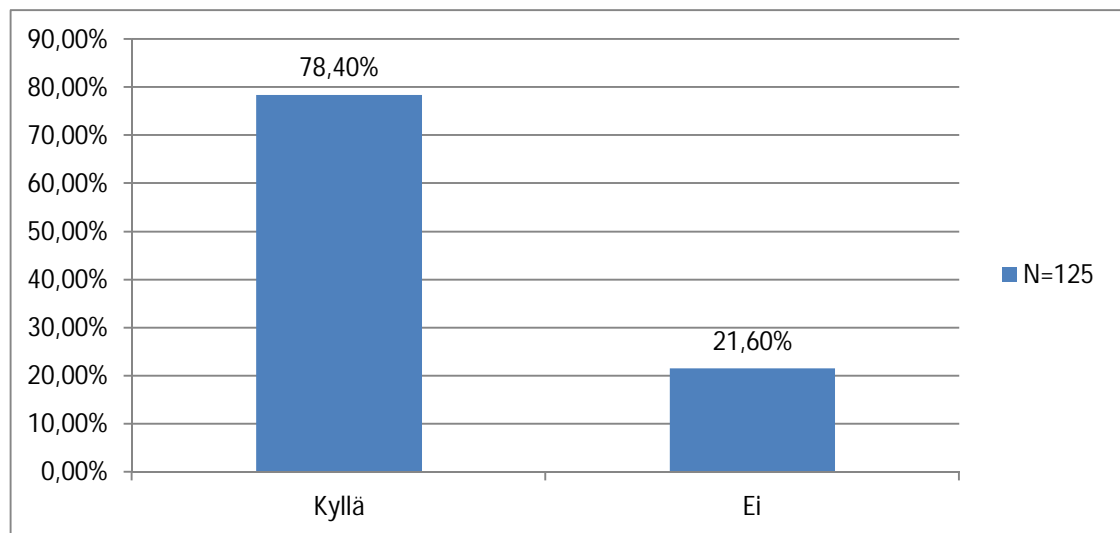
Kuva 14. Montako tupakkaa poltat/kertaa käytät jotain muuta tupakkatuotetta päivässä (keskimäärin)?

Kysymykseen opiskelijan vaikutuksesta tupakkatuotteiden käyttöön 29,60 prosenttia (n=37) vastasi tupakkatuotteiden käytön vähentyneen opiskelijan alun jälkeen, kun taas 26,40 prosenttia (n=33) kertoi käytön lisääntyneen opiskelijan alettua. 44,00 prosentilla (n=55) käyttö oli pysynyt samana.

Kuva 15. Onko tupakoimisesi/jonkun muun tupakkatuotteen käyttösi opintojen aloittamisen jälkeen..?

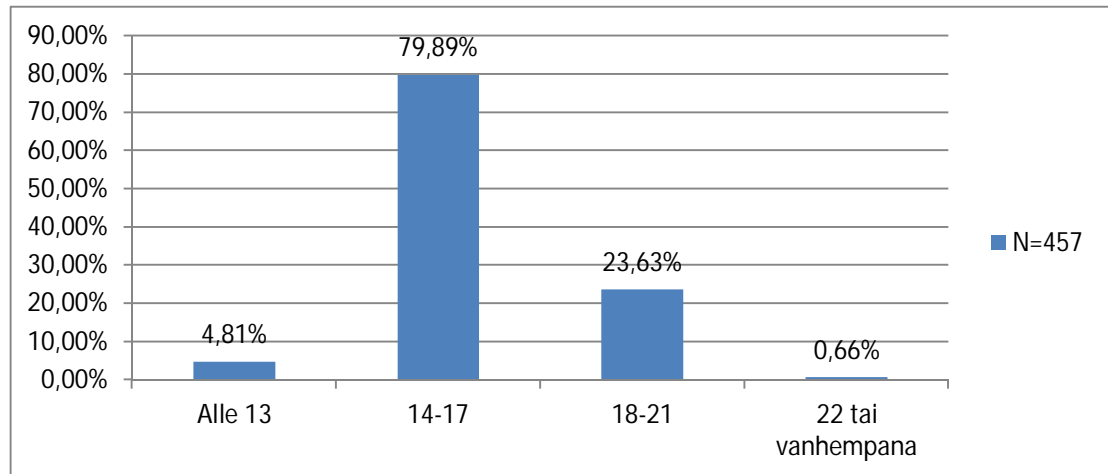
Kysymykseen alkoholin vaikutuksesta tupakkatuotteiden käyttöön 78,40 prosenttia (n=98) tupakkatuotteita käyttävistä vastasi myöntävästi.

Kuva 16. Onko alkoholin käytöllä vaikutusta tupakoimisesi/jonkun muun tupakkatuotteen käyttöösi?

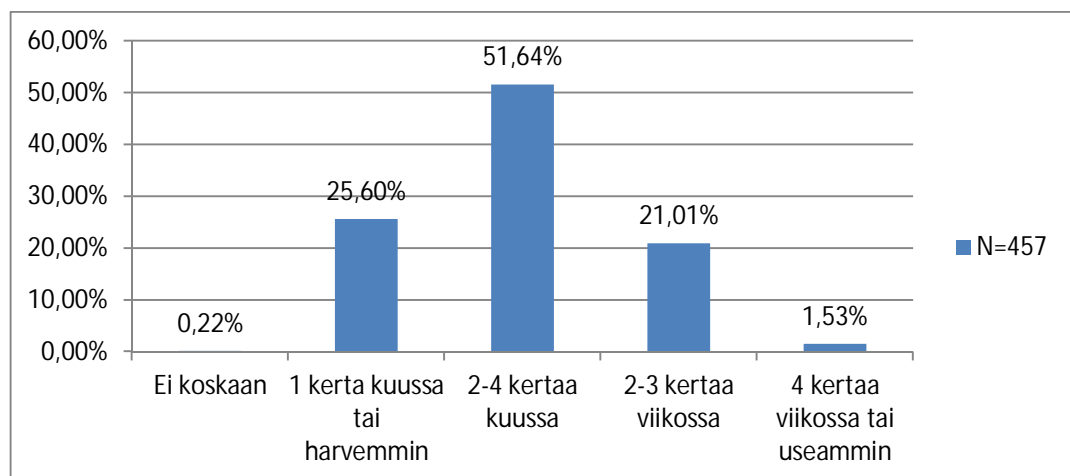
5.3 Alkoholi

4,81 prosenttia (n=22) alkoholia käyttävistä kertoi aloittaneensa alkoholin käytön alle 13-vuotiaana, 79,89 prosenttia (n=324) 14–17-vuotiaana, 23,63 prosenttia (n=108) 18–21-vuotiaana ja 0,66 prosenttia (n=3) 22-vuotiaana tai vanhempana.

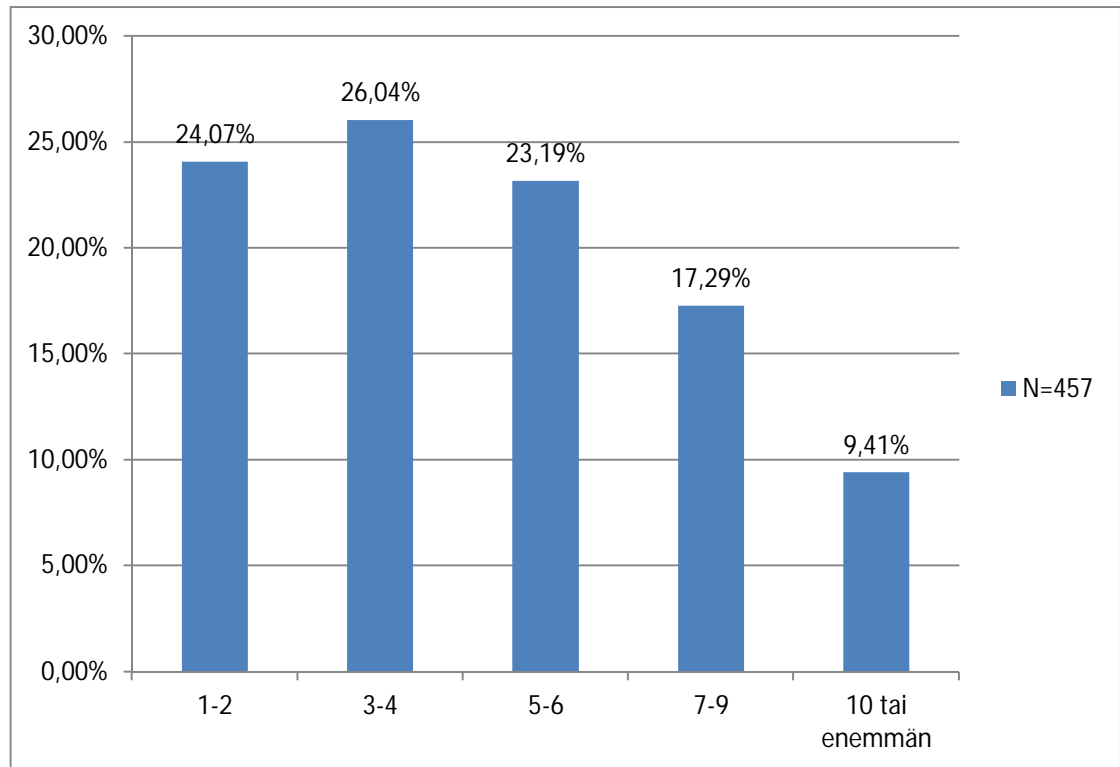
Kuva 17. Minkä ikäisenä aloitit alkoholin käyttösi?

Kysymykseen alkoholin käyttötiheydestä 0,22 prosenttia (n=1) vastasi, ettei koskaan käytä alkoholia. 25,60 prosenttia (n=117) alkoholia käyttävistä vastaajista kertoi käyttävänsä alkoholia noin kerran kuussa tai harvemmin, 51,64 prosenttia (n=236) 2-4 kertaa kuussa, 21,01 prosenttia (n=96) 2-3 kertaa viikossa ja 1,53 prosenttia (n=7) 4 kertaa viikossa tai useammin.

Kuva 18. Kuinka usein juot olutta, viiniä tai muita alkoholijuomia? Koeta ottaa mukaan myös ne kerrat, jolloin nautit vain pieniä määriä, esimerkiksi pullon keskiolutta tai tilkan viiniä.

24,07 prosenttia (n=110) alkoholia käyttävistä kertoi juovansa 1-2 annosta kerrallaan, 26,04 prosenttia (n=119) 3-4 annosta, 23,19 prosenttia (n=106) 5-6 annosta, 17,29 prosenttia (n=79) 7-9 annosta kerrallaan ja 9,41 prosenttia (n=43) 10 annosta tai enemmän.

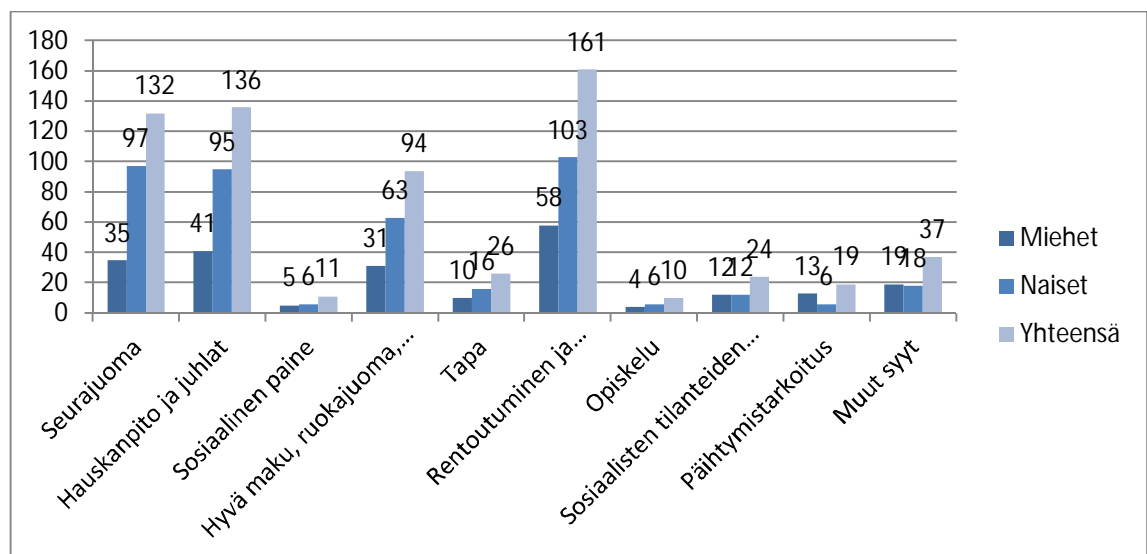

Kuva 19. Kuinka monta annosta yleensä olet ottanut niinä päivinä, jolloin käytit alkoholia? (1 alkoholiannos=0,33 l keskiolutta tai siideriä, lasillinen eli 12 cl mietoa viiniä, 8 cl väkevää viiniä, 4 cl 40-prosenttista viinaa)

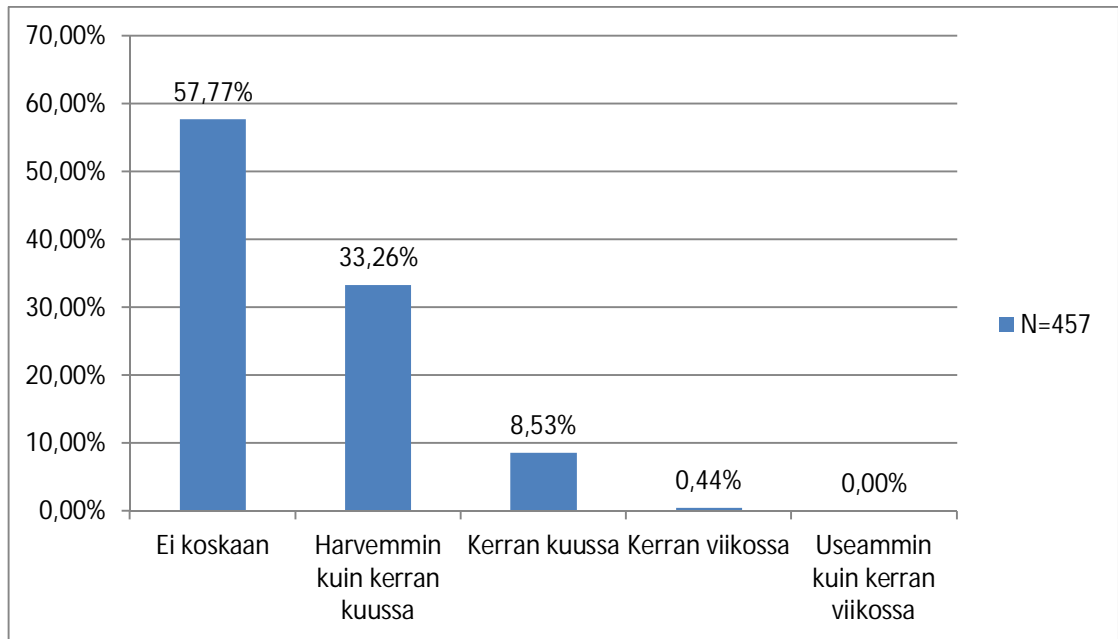
Vastaajat mainitsivat suurimmiksi syiksi alkoholin käyttöönsä seurassa juomisen, hauskanpidon ja juhlimisen, rentoutumisen ja ajatusten tyhjennyksen, hyvän maun sekä juomisen ruoan tai saunan yhteydessä.

Syitä alkoholin käyttöön	Miehet	Naiset	Yhteensä
Seurajuoma	35	97	132
Hauskanpito ja juhlat	41	95	136
Sosiaalinen paine	5	6	11
Hyvä maku, ruokajuoma, saunajuoma	31	63	94
Tapa	10	16	26
Rentoutuminen ja ajatusten tyhjennys	58	103	161
Opiskelu	4	6	10
Sosiaalisten tilanteiden helpottaminen	12	12	24
Päihtymistarkoitus	13	6	19
Muut syyt	19	18	37

Taulukko 3. Syitä alkoholin käyttöön.

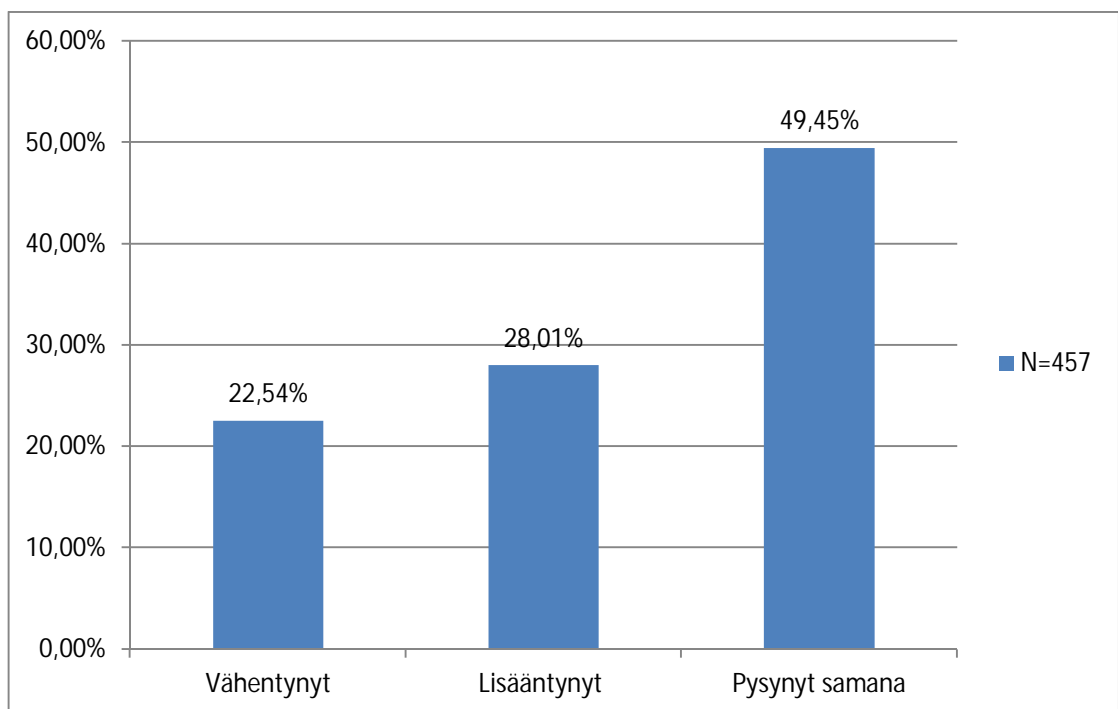

Kuva 20. Syitä alkoholin käyttöön.

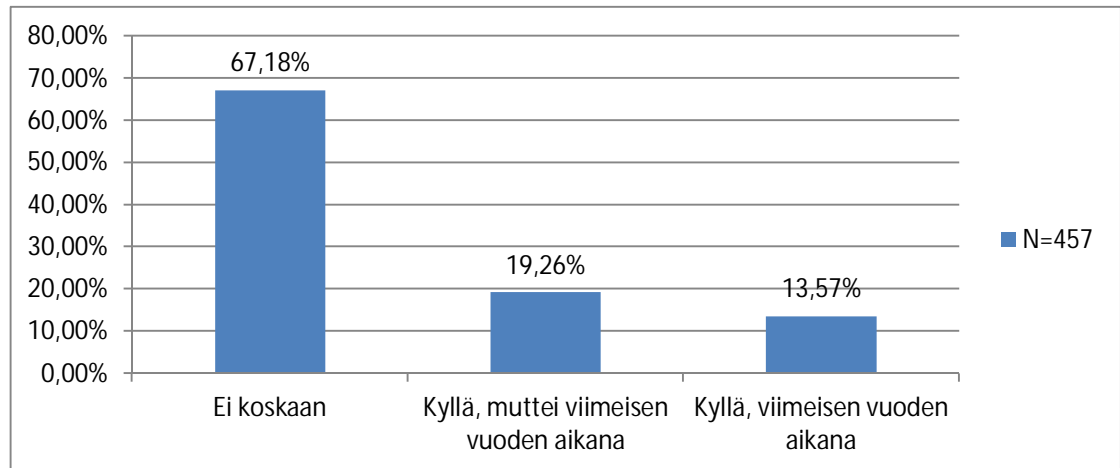
Kuva 21. Kuinka usein viime vuoden aikana et ole alkoholin käytön vuoksi saanut tehtyä jotain, mikä olisi pitänyt saada tehtyä? (esimerkiksi et ole mennyt kouluun/töihin, jättänyt lukematta kokeisiin, jättänyt sovitun tapaamisen väliin jne.)

Alkoholia käyttävistä 22,54 prosenttia (n=103) kertoi opiskelujen alettua alkoholin käyttönsä vähentyneen, 28,01 prosenttia (n=128) alkoholin käyttönsä lisääntyneen ja 49,45 prosenttia (n=226) alkoholin käytön pysyneen samana.

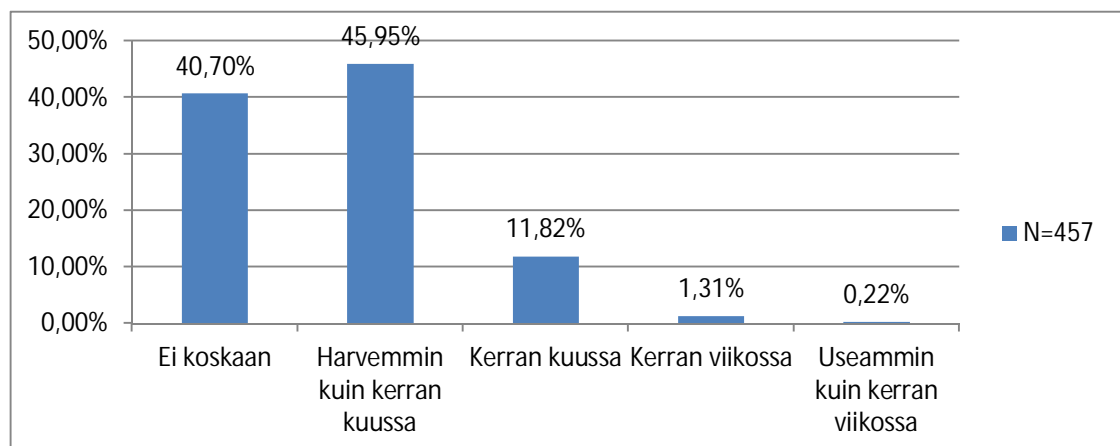
Kuva 22. Onko alkoholin käyttösi opintojen alkamisen jälkeen..?

Kysymykseen ”Oletko itse tai onko joku muu satuttanut tai loukannut itseään alkoholin käyttösi seurauksena?” 67,18 prosenttia (n=307) vastasi, ettei näin ole käynyt koskaan, 19,26 prosenttia (n=88) vastasi näin käyneen, muttei viimeisen vuoden aikana ja 13,57 prosentille (n=62) näin oli käynyt viimeisen vuoden aikana.

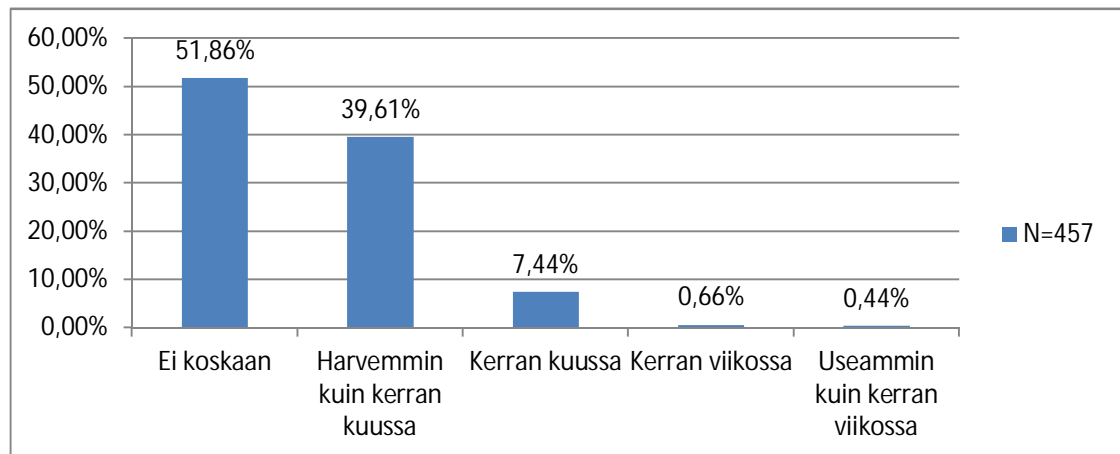
Kuva 23. Oletko itse tai onko joku muu satuttanut tai loukannut itseään alkoholin käyttösi seurauksena?

Kysymykseen ”Kuinka usein viime vuoden aikana tunsit syyllisyyttä tai katumusta juomisen jälkeen?” 40,70 prosenttia (n=186) vastasi, ettei näin ole käynyt koskaan, 45,95 prosenttia (n=210) vastasi näin tapahtuneen harvemmin kuin kerran kuussa, 11,82 prosenttia (n=54) vastasi kerran kuussa, 1,31 prosenttia (n=6) vastasi kerran viikossa ja 0,22 prosenttia (n=1) useammin kuin kerran viikossa.

Kuva 24. Kuinka usein viime vuoden aikana tunsit syyllisyyttä tai katumusta juomisen jälkeen?

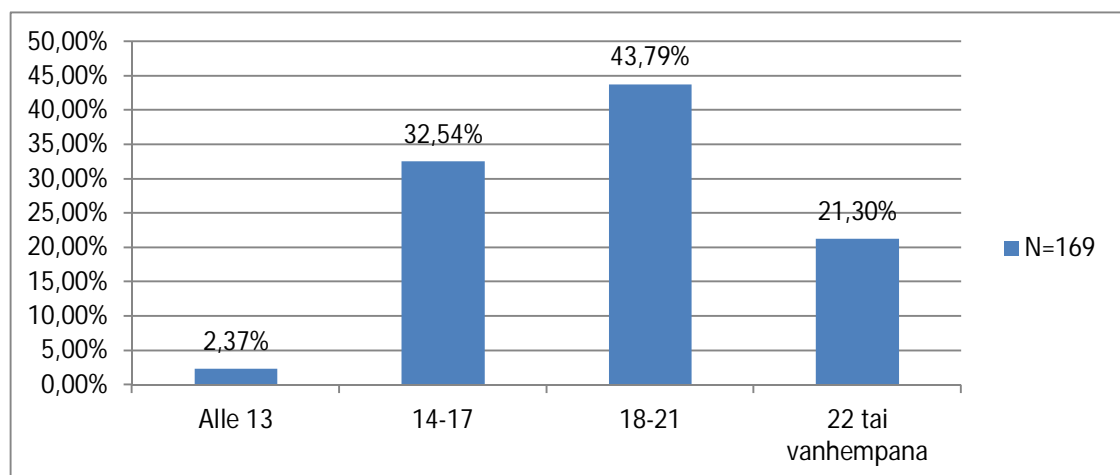
Kysymykseen ”Kuinka usein viimeisen vuoden aikana sinulle on käynyt niin, ettet juomisen vuoksi pystynyt muistamaan edellisen illan tapahtumia?” 51,86 prosenttia (n=237) vastasi, ettei näin ole käynyt koskaan, 39,61 prosentille (n=181) näin oli käynyt harvemmin kuin kerran kuussa, 7,44 prosentille (n=34) kerran kuussa, 0,66 prosentille (n=3) kerran viikossa ja 0,44 prosentille (n=2) enemmän kuin kerran viikossa.

Kuva 25. Kuinka usein viime vuoden aikana sinulle kävi niin, ettet juomisen vuoksi pystynyt muistamaan edellisen illan tapahtumia?

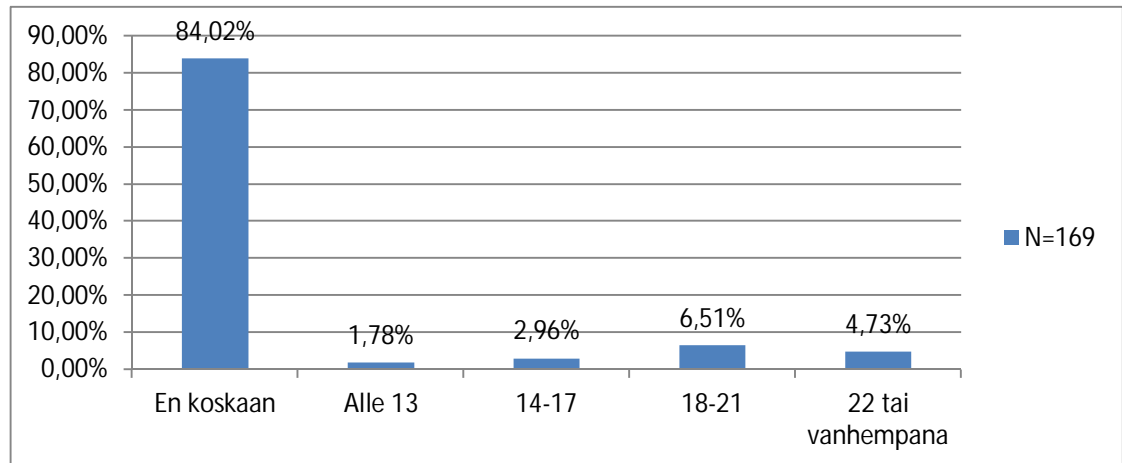
5.4 Kannabis

Kannabista käyttävistä 2,37 prosenttia (n=4) kertoi kokeilleensa kannabista ensimmäisen kerran alle 13-vuotiaana, 32,54 prosenttia (n=55) 14–17-vuotiaana, 43,79 prosenttia (n=74) 18–21-vuotiaana ja 21,30 prosenttia (n=36) 22-vuotiaana tai vanhempana.

Kuva 26. Minkä ikäisenä kokeilit kannabista ensimmäisen kerran?

84,02 prosenttia (n=142) kannabista käyttävistä kertoi, ettei ole aloittanut ollenkaan kannabiksen säännöllistä käyttöä. 1,78 prosenttia (n=3) kertoi aloittaneensa kannabiksen säännöllisen käytön alle 13-vuotiaana, 2,96 prosenttia (n=5) 14–17-vuotiaana, 6,51 prosenttia (n=11) 18–21-vuotiaana ja 4,73 prosenttia (n=8) 22-vuotiaana tai vanhempana.

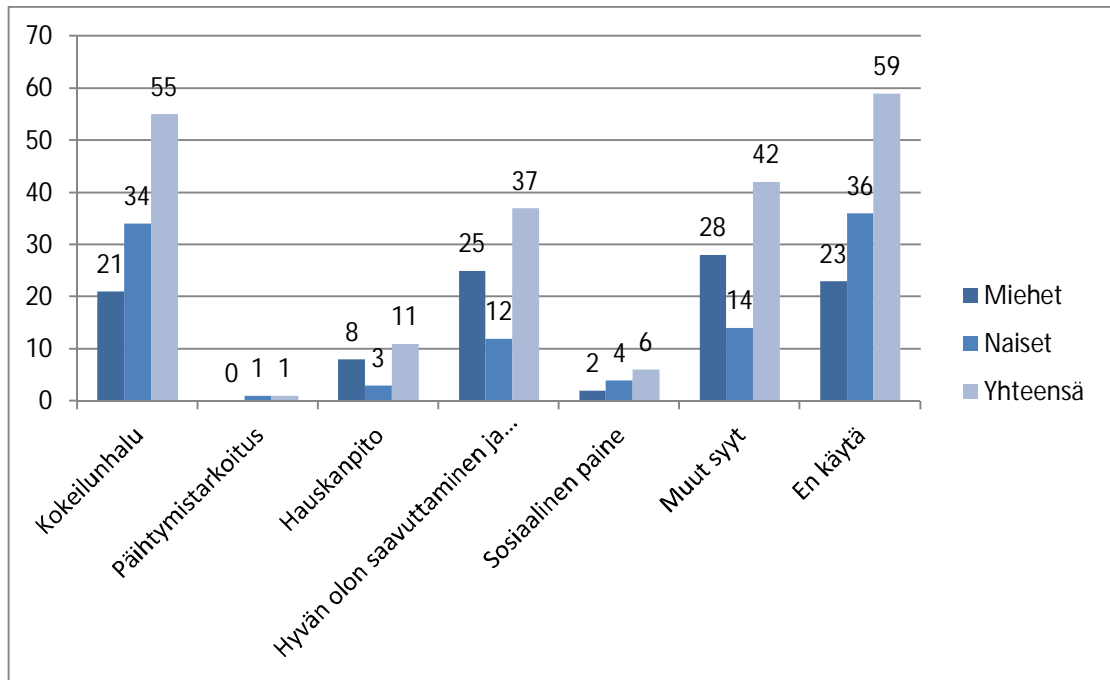

Kuva 27. Minkä ikäisenä aloitit kannabiksen säännöllisen käytön?

Vastaajat kertoivat suurimmiksi syiksi kannabiksen käyttöönsä ”en käytä” (kannabikseen liittyviin kysymyksiin pääsivät vastaamaan myös muutaman kerran kokeilleet, jonka takia en käytä-vastauksia kertyi melko paljon), kokeilunhalu sekä hyvän olon saavuttaminen ja rentoutuminen.

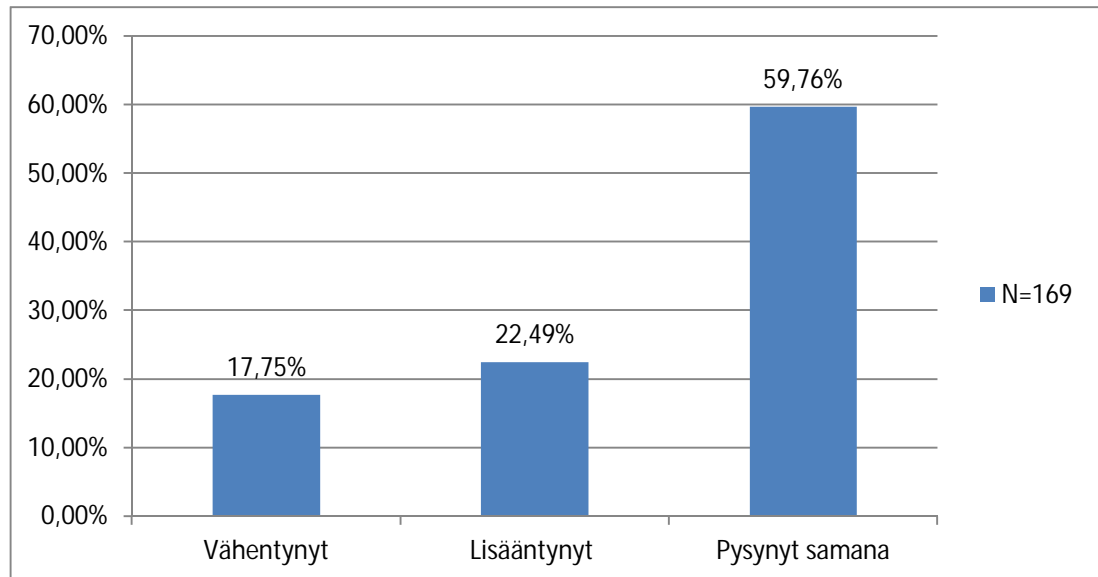
Syitä kannabiksen käyttöön	Miehet	Naiset	Yhteensä
Kokeilunhalu	21	34	55
Päihtymistarkoitus	0	1	1
Hauskanpito	8	3	11
Hyvän olon saavuttaminen ja rentoutuminen	25	12	37
Sosiaalinen paine	2	4	6
Muut syyt	28	14	42
En käytä	23	36	59

Taulukko 4. Syitä kannabiksen käyttöön.

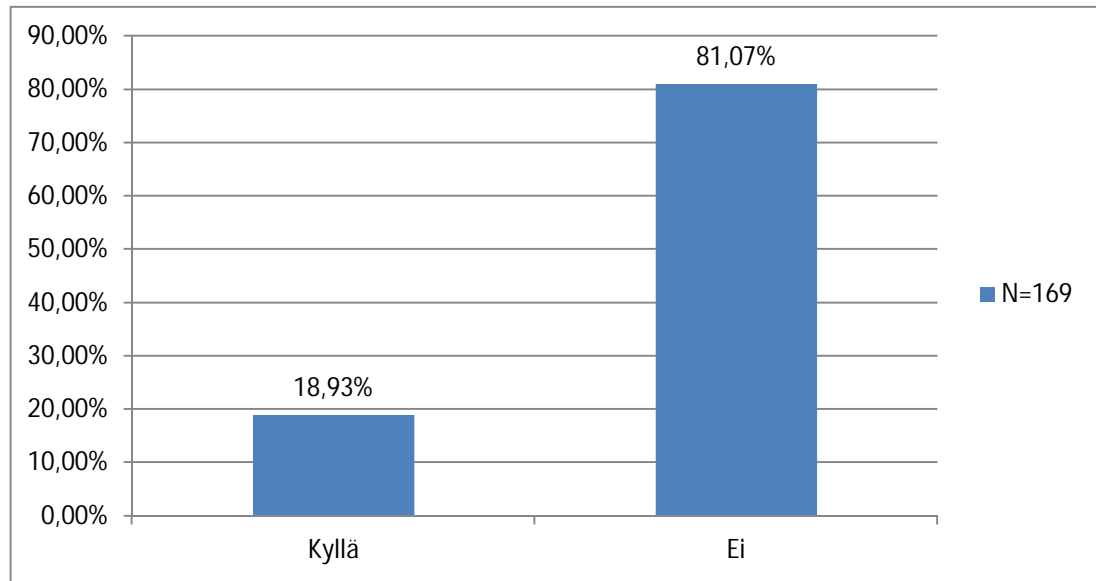
Kuva 28. Syitä kannabiksen käyttöön.

17,75 prosenttia (n=30) kannabista käyttävistä kertoi kannabiksen käyttönsä vähentyneen opintojen aloittamisen jälkeen, 22,49 prosenttia (n=38) käytön lisääntyneen ja 59,76 prosenttia (n=101) kertoi käytön pysyneen samana.

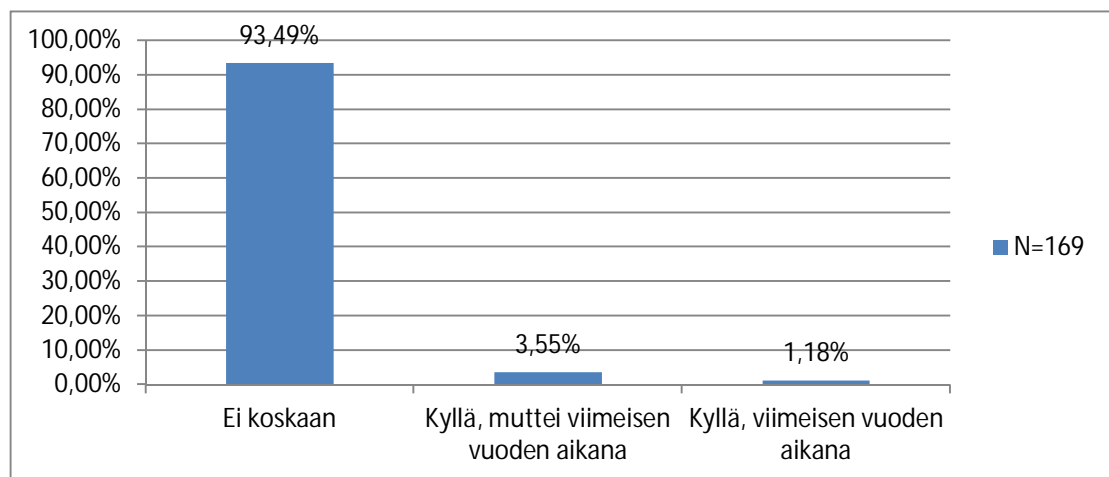
Kuva 29. Onko kannabiksen käyttösi opintojen alkamisen jälkeen..?

18,93 prosenttia (n=32) kyselyyn vastanneista kannabiksen käyttäjistä kertoi alkoholilla olevan vaikutusta kannabiksen käyttöön.

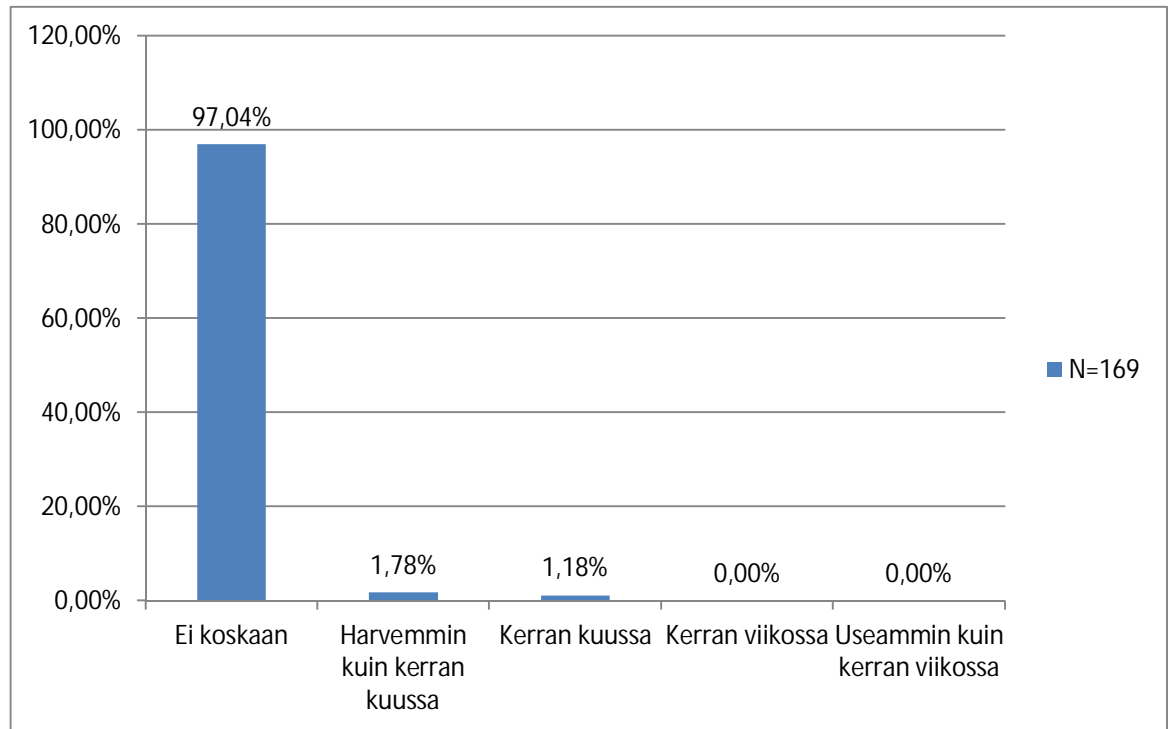
Kuva 30. Onko alkoholilla vaikutusta kannabiksen käyttösi?

Kysymykseen "Oletko itse tai onko joku muu loukannut itseään sinun kannabiksen käyttösi seurauksena?" 93,49 prosenttia (n=158) vastasi, ettei näin ole käynyt. 3,55 prosenttia (n=6) vastasi että näin on käynyt, muttei viimeisen vuoden aikana ja 1,18 prosenttia (n=2) vastasi näin käyneen viimeisen vuoden aikana.

Kuva 31. Oletko itse tai onko joku muu satuttanut tai loukannut itseään sinun kannabiksen käyttösi seurauksena?

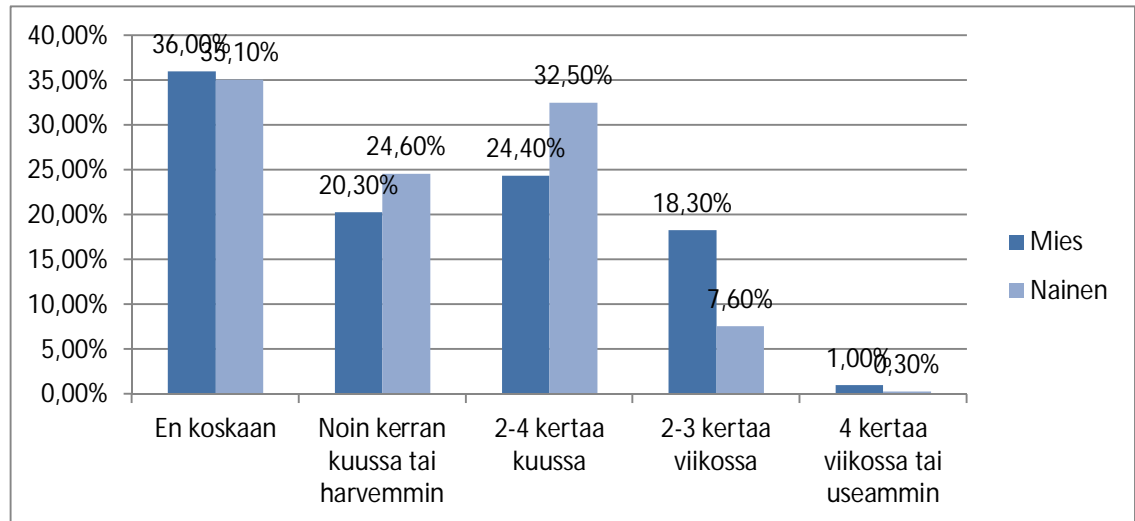
Kysymykseen ”Kuinka usein viimeisen vuoden aika et ole kannabiksen käytön vuoksi saanut tehtyä jotain, mikä olisi pitänyt saada tehtyä?” 97,04 prosenttia (n=164) vastasi, ettei näin ole käynyt kertaakaan. 1,78 prosenttia (n=3) vastasi, että näin on käynyt harvemmin kuin kerran kuussa ja 1,18 prosenttia (n=2) vastasi näin käyneen kerran kuussa.

Kuva 32. Kuinka usein viime vuoden aikana et ole kannabiksen käytön vuoksi saanut tehtyä jotain, mikä olisi pitänyt saada tehtyä? (esimerkiksi et ole mennyt kouluun/töihin, jättänyt lukematta kokeisiin, jättänyt sovitun tapaamisen väliin jne.)

5.5 Muuttujien välinen korrelaatio

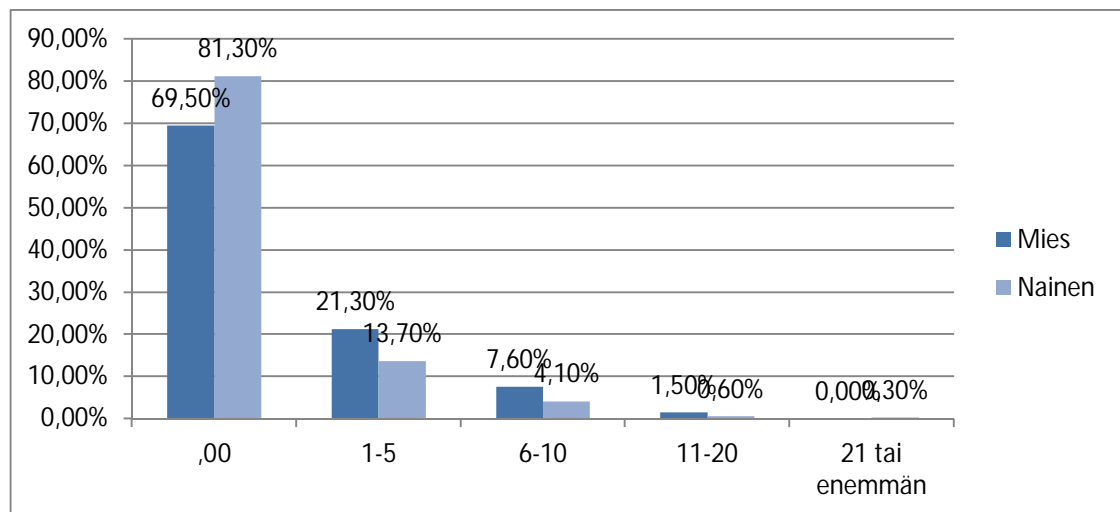
Kun vertailimme eri muuttujia keskenään, huomasimme sen, että alkoholia käyttävien ja ei-käyttävien välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa sukupuolten välillä ($X^2=0.52$, $df=1$, $p=0.819$). Sen sijaan alkoholia käyttäneiden opiskelijoiden joukossa pojat joivat useammin kuin tytöt ($X^2=17,25$, $df=1$, $p<0.001$)

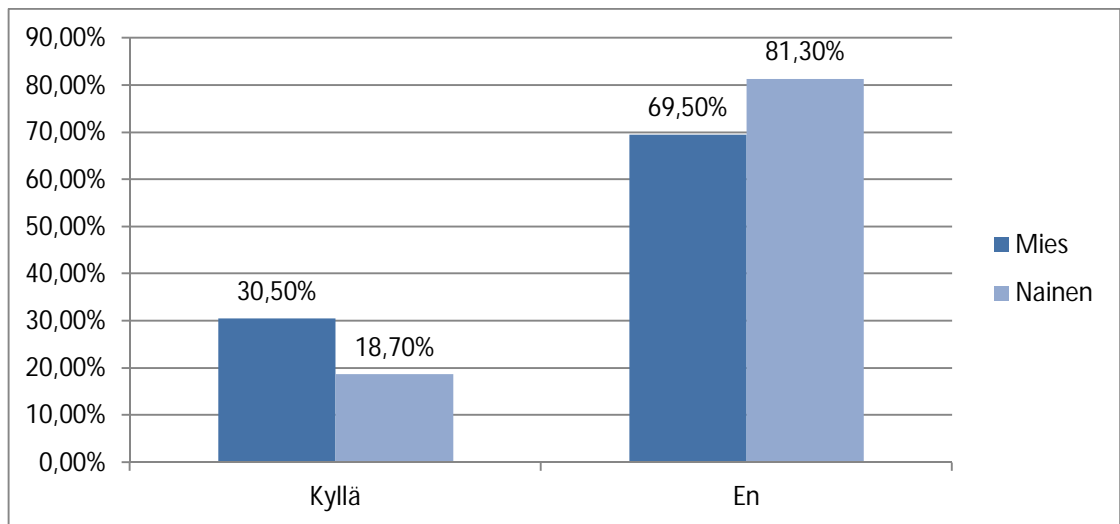
Kuva 33. Sukupuoli?/Kuinka usein juot olutta, viiniä tai muita alkoholijuomia? Koeta ottaa mukaan myös ne kerrat, jolloin nautit vain pieniä määriä, esimerkiksi pullon keskialolutta tai tilkan viiniä.

Pojat myös tupakoiva tilastollisesti merkitsevästi enemmän kuin tytöt

($X^2=9,732$, $df=1$, $p<0.001$) ja ovat kokeilleet kannabista todennäköisemmin kuin tytöt.

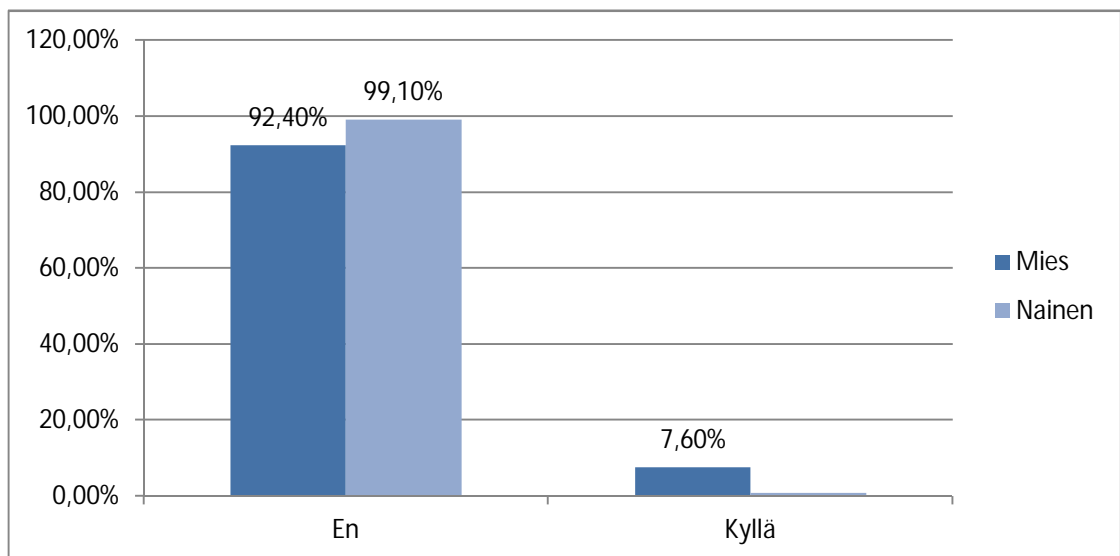

Kuva 34. Sukupuoli?/Montako kertaa päivässä tupakoit/käytät jotain muuta tupakkatuotetta?

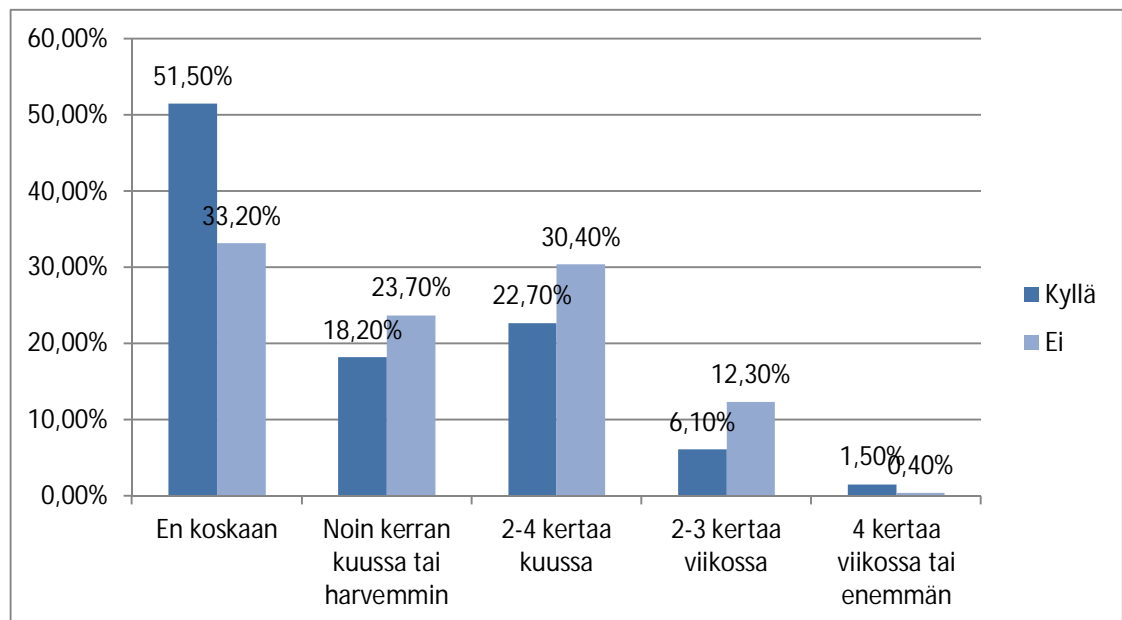
Kuva 35. Sukupuoli?/Oletko kokeillut kannabista?

Myös säännöllisesti kannabista käyttäviä löytyi pojista useammin kuin tytöistä (Fisherin exact-test $p < 0.001$). Kiinnostavaa kyllä, opiskelun aloittaminen ei muuttanut tupakoinnin, alkoholin tai kannabiksen käyttöä eri lailla eri sukupuolilla (kaikki p :n arvot > 0.437).

Kuva 36. Sukupuoli?/Käytätkö kannabista säännöllisesti?

Koska tutkimusjoukossa oli 66 opiskelijaa, joilla oli lapsi tai lapsia, oli mahdollista myös tarkastella psykoaktiivisten aineiden käytön ja perheen välistä yhteyttä opiskelijoilla. Lapset eivät vaikuttaneet tupakkatuotteiden käyttöön tilastollisesti merkitsevästi ($X^2=137$, $df=1$, $p=0.712$). Alkoholin käyttö sen sijaan oli tilastollisesti merkitsevästi vähäisempää opiskelijaryhmällä, jolla oli lapsia verrattuna lapsettomiin opiskelijoihin: 25,80 prosentilla opiskelijoista, joilla oli lapsia ilmoitti, ettei koskaan käytä alkoholia. Vastaava vastausprosentti oli 14,40 opiskelijoiden joukossa, joilla ei ole lapsia ($X^2=5,65$, $df=1$, $p=0.017$). Kannabiksen käyttöön (Fisherin exact testi $p=0.474$) tai edes kannabiksen kokeiluun ($X^2=0.16$, $df=1$, $p=0.855$) sen sijaan lapsilla ei ollut tilastollista merkitystä.

Kuva 37. Onko sinulla lapsia?/Kuinka usein juot olutta, viiniä tai muita alkoholijuomia? Koeta ottaa mukaan myös ne kerrat, jolloin nautit vain pieniä määriä, esimerkiksi pullon keskialolutta tai tilkan viiniä.

Tuloksia on kiinnostavaa tutkia myös opiskelupaikan mukaan. Oman hypotesimme mukaan eri koulutusohjelmien opiskelijoilla on hyvin erilaiset tottumukset muun muassa alkoholin tai kannabiksen käytön suhteen. Myös tupakointiin saatetaan eri koulutusohjelmien opiskelijoiden keskuudessa suhtautua eri tavalla. Eri kampusten opiskelijoiden vastauksien vertaileminen toivoaksemme heijastelee eri koulutusohjelmien eroja.

Emme kuitenkaan löytäneet tilastollista eroa tupakkatuotteiden käytössä eri kampusten välillä ($X^2=4,03$, $df=2$, $p=0.526$). (Luonnonvarainstituutin sekä Suomalaisen musiikkikampuksen mukaan ottaminen ei muuttanut näitä tuloksia). Myöskään alkoholin käyttötiheys ei eronnut eri kampusten kesken ($X^2=00,3$, $df=2$, $p=0.943$). Se, miten alkoholia käytetään (suurkulutus ja kotukulutus), ei eronnut kampusten kesken ($X^2=4,13$, $df=2$, $P=0.389$). Myöskään kannabiksen käytön kokeilu tai säännöllinen käyttö ei näytä riippuvan opiskelupaikasta ($X^2= 1,79$, $df=2$, $p=0.189$).

Kuitenkin kannabistuotteita käyttävät näyttäisivät käyttävän myös enemmän tupakkatuotteita ($X^2 = 13.68$, $df = 4$, $p = 0.008$). Sen sijaan nämä opiskelijat eivät käytä alkoholia useammin ($X^2 = 3.76$, $df = 4$, $p = 0.439$) tai enemmän ($X^2 = 1.69$, $df = 3$, $p = 0.640$).

6 POHDINTA

6.1 Tupakka

Toisin kuin alkoholia käyttävien henkilöiden kohdalla, tupakkatuotteita käyttävien henkilöiden määrä on Jyväskylän ammattikorkeakoulussa selvästi pienempi kuin tupakkatuotteita käyttämättömien henkilöiden (kuva 5). Kuten alkoholissakin, tupakkatuotteiden käytöllä ei koeta olevan vaikutusta opiskeluun. Tämän lisäksi suurempi osa opiskelijoista kokee, että heidän tupakointinsa on enemmän vähentynyt kuin lisääntynyt opiskeluiden aloittamisen jälkeen (kuva 15). Huomasimme myös vertailtuamme muuttujia keskenään, ettei opiskeluiden aloitus vaikuttanut tupakkatuotteiden käyttöön. Myöskään se, onko opiskelijoilla lapsia vai ei, ei näyttäisi vaikuttavan tupakointiin. Näiden tulosten voisi uskoa viittaavan myös suomalaisten nuorten keskuudessa yleisesti tapahtuneeseen tupakoinnin vähentymiseen (Tupakoinnin yleisyys Suomessa 2010.) sekä YTHS:n vuoden 2012 korkeakouluopiskelijoiden terve-

ystutkimukseen, jossa on myös huomattavissa tupakoinnin laskua sitten vuodesta 2008. (Kunttu & Pesonen 2013, 67.)

Aivan kuin alkoholin käytön suhteen, myös tupakkatuotteita käyttävistä suurin osa (55,25 prosenttia) ilmoitti käyttävänsä tupakkatuotteita kohtuullisesti (1-5 kertaa/tupakkaa päivässä) (kuva 14). Kuten YTHS:n tutkimuksessa vuodelta 2012, myös tässä opinnäytetyössä tuli esille, että muiden tupakkatuotteiden kuin savukkeiden käyttö on erittäin marginaalista (kuva 11). (Kunttu & Pesonen 2013, 67.) Mielenkiintoista on se, että selvästi suurin osa tupakkatuotteiden käyttäjistä (78,40 prosenttia) kokee, että alkoholin käytöllä on vaikutusta heidän tupakkatuotteiden käyttöönsä. Kuitenkin kysymykseen "Kerro omin sanoin lyhyesti miksi käytät tupakkatuotteita", suurin yksittäinen syy oli hyvän olon saavuttaminen ja rentoutuminen (tupakoivista henkilöistä yhteensä 32 opiskelijaa), kun taas syyksi "alkoholin käytön yhteydessä" ilmoitti vain 20 opiskelijaa. Muita syitä (42 opiskelijaa) tupakoinnille olivat muun muassa yläasteella kavereiden kanssa aloitettu tapa, you only live once eli elät vain kerran, ei ole syytä olla käyttämättä sekä ylensyönnin estämiseksi.

6.2 Alkoholi

Kysymyksen "Käytätkö alkoholia?" mukaan suuri joukko Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoista käyttää alkoholia (kyselyyn vastanneista 542 opiskelijasta 84, 25 prosenttia). Luku ei kuitenkaan vastaa esimerkiksi YTHS:n vuonna 2012 suorittamaa tutkimusta, jonka mukaan täysin raittiita korkeakouluopiskelijoita oli vain 8 prosenttia (sekä ammattikorkeakoulun että yliopiston opiskelijat). (Kunttu & Pesonen, 68.) Sukupuolten välillä emme huomanneet merkittäviä eroja, mutta pojat juovat useammin kuin tytöt. Merkittävien ero kuitenkin löytyi niiden opiskelijoiden välillä, joilla oli lapsia: Perhe näyttäisi vaikuttavan siihen, kuinka usein alkoholia käytetään.

Suurista luvuista huolimatta huomasimme kuitenkin sen, että suurin osa opiskelijoista (77,24 prosenttia) käyttää alkoholia kohtuullisesti. Joukko, joka

vastasi käyttävänsä alkoholia 3-4 kertaa viikossa on kuitenkin suuri (21,01 prosenttia). Myös alkoholin käyttönsä alaikäisenä aloittaneiden joukko oli reilusti yli puolet (84,70 prosenttia). Voidaan kuitenkin huomioida se, että alkoholin kohtuukäyttäjien joukko (1-2 tai 3-4 annosta kerrallaan) on huomattavasti suurempi kuin suurkuluttajien (7-9 annosta tai 10 tai enemmän annosta kerrallaan) (kuva 19). Suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli kuitenkin vastannut, ettei alkoholin käyttö ole vaikuttanut merkittävästi heidän arkipäiväisiin tekemisiinsä (kuva 21). Näiden tulosten valossa voidaan toivoa tämän kertovan huojentavaa tietoa siitä, että suurin osa Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoista käyttää alkoholia vastuullisesti.

Kerätessämme tietoa tätä opinnäytetyötä varten, keskustelimme Jyväskylän ammattikorkeakoulun opintopsykologin sekä opiskeluterveydenhuollon sosi- ja terveysalan terveydenhoitajien kanssa. Heidän yleinen mielipiteensä oli, että opiskelijoiden opintojen aikainen alkoholin käyttö on huolestuttavan suurta. Myös oma mielipiteemme on, että alkoholin käyttö näyttelee hyvin suurta roolia suurimmassa osasta opiskelijatapahtumista. Tässä tutkimuksessa suurin osa opiskelijoista itsestään arvioi kuitenkin, etteivät opinnot ole vaikuttaneet heidän alkoholin käyttöönsä merkittävästi (kuva 22). Tämän voidaankin toivoa kertovan siitä, ettei sosiaalinen paine vaikuttaisi opiskelijoiden omaan alkoholikäyttäytymiseen. Tätä mielikuvaa tukevat myös opiskelijoiden omat mielipiteet alkoholin käyttönsä syistä: hyvin vähäinen osa arvioi oman alkoholin käyttönsä syyksi opiskelut tai sosiaalisen paineen. Täytyy kuitenkin muistaa, että nämä syyt nousivat esille muiden syiden joukosta: miksi edes pieni joukko opiskelijoista arvioi sosiaalisen paineen olevan syy omaan alkoholin käyttöönsä?

Tässäkin tutkimuksessa suurimpia syitä opiskelijoiden alkoholin käyttöön olivat hauskanpito ja juhliminen, seurajuoma, sekä rentoutuminen ja ajatusten tyhjennys. Näitä tuloksia vastaa muun muassa aikaisemmin käsittelemämme Heidi Vainion opinnäytetyö. (Vainio 2010, 56.)

6.3 Kannabis

Kyselyymme vastanneista 542 opiskelijasta 31,18 prosenttia (kuva 7) kertoi kokeilleensa kannabista ja 3,51 prosenttia (kuva 8) käyttävänsä kannabista säännöllisesti. Säännöllisesti kannabista käyttävien lukumäärä oli mielestämme yllättävän alhainen verrattuna siihen, mitä sen ajattelimme olevan alkaessamme tekemään opinnäytetyötä. Suurin osa kyselyyn vastanneista (43,79 prosenttia) oli kokeillut kannabista ensimmäisen kerran 18–21-vuotiaana (kuva 26). Oli kuitenkin huolestuttavaa huomata, että 2,37 prosenttia vastanneista oli kokeillut kannabista ensimmäisen kerran jo 13-vuotiaana (kuva 26). Sukupuolten välisiä eroja tarkastellessamme huomasimme, että pojat olivat kokeilleet kannabista tyttöjä useammin. Kuitenkin merkittävin huomattava ero oli opiskelijoiden välillä, joilla oli lapsia: perheellisyys näytti vaikuttavan sekä kannabiksen kokeiluun että käyttöön.

84,02 prosenttia kannabis-kysymyksiin vastanneista sanoo, ettei ole koskaan aloittanut kannabiksen säännöllistä käyttöä. Samaa voi sanoa myös "Oletko itse tai onko joku muu loukannut itseään sinun kannabiksen käyttösi seurauksena?" - sekä kannabiksen käyttäjien arjen tehtävien hoitamiseen liittyvien kysymysten vastauksista. Suurin osa vastaajista oli vastannut molempiin kysymyksiin "ei koskaan" (kuvat 31 ja 32). Näitä vastauksia lukiessa täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että kysymyksiin ovat päässeet vastaamaan myös ne ihmiset, jotka ovat vain kokeilleet kannabista.

Suurimpia syitä kannabiksen käyttöön olivat kokeilunhalu (55 vastausta), hyvän olon saavuttaminen sekä rentoutuminen (37 vastausta) ja "en käytä" (59 vastausta) (taulukko 4). Suurimmat syyt eivät tulleet meille yllätyksenä, vaan olimme jo ennen kyselyn tekemistä ajatelleet, että nämä saattaisivat olla yleisimpiä syitä kannabiksen käyttöön. Meille tuli kuitenkin yllätyksenä se, että kuudessa vastauksessa kannabiksen käytön syyksi mainittiin sosiaalinen paine. Muita syitä kannabiksen käyttöön olivat muun muassa tylsyyden tunteen

poistaminen, ”suht harmiton päihde siinä missä alkoholin”, ”kevyempi huume kuin alkoholi”, rentoutuminen ja sielunsa kuunteleminen, aistien ja ajattelun kehittyminen, elokuvaelämyksen parantaminen sekä se, ettei kannabiksesta tule krapulaa. Vastauksissa nousi huolestuttavan usein esille se, että vastaajat käyttävät kannabista sen takia, että se on ominaisuuksiltaan vaaratomampi tai terveellisempi kuin alkoholi. Kyselymme kannabista koskevien avoimien kysymysten vastaukset antavat samansuuntaista tietoa, kuin Päihdetilastollisessa vuosikirjassa 2011 esitellyt vuoden 2010 väestökyselyn vastaavien kysymysten vastaukset. (Hakkarainen ym. 2011b., 26.)

7 YHTEENVETO

Opinnäytetyömme toteutus ja tulokset vastasivat suurelta osin odotuksiamme. Tutkimuksen haasteellisuus ja pitkäkestoisuus yllätti meidät molemmat. Aikataulumme oli tiukka ja monet kerrat tuntui siltä, etteivät aikamme tai voimavaramme riittäisi työn loppuun saattamiseen. Lopulta kuitenkin olemme saaneet kasaan mielestämme hyvän työn, johon olemme itse hyvin tyytyväisiä. Työn tekeminen oli opettavaista ja avartavaa.

Yleisesti opiskeluiden tai edes koulutusohjelmien olisimme oman hypotesimme mukaan odottaneet vaikuttavan opiskelijoiden psykoaktiivisten aineiden käyttöön enemmän. Toisaalta se, oliko opiskelijoilla lapsia vai ei, vaikutti olettamallamme tavalla. Olimme myös erittäin mielissämme kohtalaisen suuresta vastausprosentista. Tutkittu otos oli sen verran suuri, että tuloksia pystyi monipuolisesti tarkastelemaan. Myös kysely palveli odotuksiamme ja sen avulla saimme tietoa, jota pystyimme tarkastelemaan monipuolisesti. Jatkossa olisikin mielenkiintoista toistaa tutkimus laajemmalla alueella, kuten muissa ammattikorkeakouluissa tai yliopistoissa, ja vertailla näiden tuloksia keskenään.

7.1 Kiitokset

Haluamme kiittää erityisesti ohjaajiamme Tuija Ketolaa ja Carita Kuhasta monipuolisesta avusta ja kannustuksesta matkan varrella. Kiitokset haluamme lausua myös Johanna ja Tapio Mappesille, joilta saimme kiperästi kaivattua apua tulosten analysoinnissa. Kiitokset myös hyvistä ideoista ja monipuolisesta tiedosta Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajille sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulun opintopsykologille!

LÄHTEET

A 6.4.2011/338. Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. Viitattu 7.5.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex.

[Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

Alcohol and Other Drugs. Northern Territory Government. Viitattu 13.3.2013.

http://www.nt.gov.au/health/healthdev/health_promotion/bushbook/volume2/chap1/sect1.htm

Alkoholin käyttö Suomessa. Päihdelinkki. Viitattu 14.4.2013.

<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/111-alkoholinkaytto-suomessa>

Aro, A. 2013. Alkoholi. Duodecim – terveyskirjasto. Viitattu 21.3.2013.

http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=skr00065

Dahl, P & Hirschovits, T (2005): Tästä on kyse – tietoa päihteistä. Helsinki:

YAD Youth Against Drugs ry. Viitattu 10.1.2013.

Erola, H. 2004. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyvinvointi 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004:16. Viitattu 16.1.2013.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3818.pdf

Huümetilanne Suomessa 2011. THL ja EMCDDA. Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy. Viitattu 13.4.2013.

Irti-vuosikirja. Huumetyön erikoisjulkaisu. 2010. Irti Huumeista ry. Porvoo.

Viitattu 12.4.2013.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettiset periaatteet. Viitattu 21.4.2013.

http://www.jamk.fi/instancedata/prime_product_intranet/jamk/embeds/wwwstructu-

[re/31264_JAMK_Eettiset_periaatteet_JAMKin_hallituksen_hyvaisyys_2010_2.pdf](#)

Kannabis. 2011. Päihdelinkki. Viitattu 12.4.2013.

<http://www.paihdelinkki.fi/Pikatieto/?c=Kannabis>

KPMG, Cutting through complexity. Tietoa KPMG:stä. Viitattu 21.3.2013.

<http://www.kpmg.com/FI/fi/Sivut/default.aspx>

Kunttu, K. & Huttunen, T. 2009. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2008. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 45. Viitattu 16.1.2013.

http://www.yths.fi/filebank/582-Tutkimus_2008_verkkoon.pdf

Kunttu, K. & Pesonen, T. 2013. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2012. YTHS. Viitattu 13.4.2013. <http://www.yths.fi/filebank/1864->

[KOTT_2012_verkkoon.pdf](#)

Kyasova, M. 2003. Smoking cigarettes and further forms of risk behaviour in adolescents. Viitattu 5.5.2013

L 8.12.1994/1143. Alkoholilaki. Valtion säädöstietopankki Finlex. Viitattu 28.4.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex. [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

L 20.8.2010/698. Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta. Viitattu 16.1.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex.

[Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

L 28.8.2008/543. Valtioneuvoston asetus huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista. Viitattu 5.5.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex. [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

L 30.5.2008/373. Huumausainelaki. Viitattu 5.5.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex. [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

Laadullinen tutkimus. Jyväskylän yliopiston opetus- ja kurssimateriaalin julkaisupaikka Koppa. Viitattu 27.2.2013.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Luokittelu. Jyväskylän yliopiston opetus- ja kurssimateriaalin julkaisupaikka Koppa. Viitattu 27.4.2013.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/luokittelu>

Luokittelu. Taideteollisen korkeakoulun virtuaaliyliopisto. Viitattu 27.4.2013.
http://www.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/14113_totea.html

Meriläinen, A-S., Heinälä, P. & Seppä, K. 2010. Lääkäriopiskelijoiden päihteiden-käyttö. Artikkelinä Lääkärilehdessä 7/2010. Viitattu 16.1.2013.

<http://www.fimnet.fi.ezproxy.jamk.fi:2048/cl/laakarilehti/pdf/2010/SLL72010-587.pdf>

Miksi tupakoidaan. Hyvis.fi. Viitattu 25.3.2013.

<http://www.hyvis.fi/etelasavo/fi/selko/Sivut/Miksi-tupakoidaan.aspx>

Määrällinen tutkimus. Jyväskylän yliopiston opetus- ja kurssimateriaalin julkaisupaikka Koppa. Viitattu 24.4.2013.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>

Päihdetilastollinen vuosikirja 2011. THL. Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy. Viitattu 13.4.2013.

Quest Back. Tietoa Digium Enterprise-ohjelmistosta. Viitattu 21.3.2013.

<http://www.questback.fi/digium-enterprise>

Raitio, K. 2010. Kvalitatiivinen ja Kvantitatiivinen tutkimus. Luentomateriaali, Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.1.2013.

Reunamo, J. 2010. Pikaohjeita SPSS:lle. Artikkelijyrki Reunamon opetus-sivustolta. Viitattu 3.5.2013.

<http://www.helsinki.fi/~reunamo/opetus/spssohje.htm>

Rodriguez, J, Hernandez, E & Fernandez, AM. 2007. A gender comparison of legal and illicit drug consumption. Viitattu 5.5.2013.

Ranta, E, Rita, H, Kouki, J. Biometria. Tilastotiedettä Ekologeille. 9. painos. 2005. Gaudeamus.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmä-opetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 1.3.2013. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Tieteellisen tutkimuksen eettisyys. Hämeen ammattikorkeakoulun verkkojulkaisu. Viitattu 7.5.2013.

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/koulutus/Ylempi_AMK_tutkinto/kudos/lahtokohdat/tieteellisen_tutkimuksen_eettisyys

Tietoturvallisuus, ISO27001. Business Assurance. Viitattu 21.3.2013.

<http://www.dnvba.com/fi/Sertifointi/Hallinta-ja-johtamisjarjestelmat/Tietoturvallisuus/Pages/ISO-27001.aspx>

Tupakka ja nuuska. Syöpäjärjestöt. Viitattu 13.3.2013.

<http://www.cancer.fi/syovanehkaisy/tupakka/>

Tupakka. Tietoa päihteistä ja riippuvuuksista. Päihdelinkki. Viitattu 21.3.2013.

<http://www.paihdelinkki.fi/pikatieto/?c=Tupakka>

Tupakkalaki. 2012. Artikkelijyrki tupakkalaista Finland's Action on Smoking and Health (Suomen ASH) internet-sivuilla. Viitattu 16.1.2013.

<http://www.suomenash.fi/fi/tupakkalaki/lainsaadanto/>

Tupakoinnin yleisyys Suomessa. Päihdelinkki. Viitattu 14.4.2013.

<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/511-tupakoinnin-yleisyys-suomessa>

Vainio, H. 2010. Oppilaiden ja opiskelijoiden päihteiden käytön, sen syiden, päihteistä saadun opetuksen ja päihdetietouden kartoitus Raumalla. Opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala Rauma, hoitotyön koulutusohjelma. Viitattu 26.3.2013.

http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/24317/Vainio_Heidi_2010.pdf?sequence=1

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake (suomenkielinen)

Taustatiedot:

1. Sukupuoli?

- Mies
- Nainen

2. Millä kampuksella opiskelet?

- Pääkampus (Rajakatu)
- Pääkampus (Puistokatu)
- Lutakon kampus (Dynamo)
- Suomalainen musiikkikampus (Pitkäkatu)
- Luonnonvarainstituutti (Saarijärvi)

3. Ikä?

- 18–22
- 23–27
- 28–32
- 33–37
- 38 tai vanhempi

4. Onko sinulla lapsia?

- Kyllä
- Ei

5. Käytätkö tupakkatuotteita (tupakka, nuuska, purutupakka jne.)?

- Kyllä
- Ei

6. Käytätkö kannabista säännöllisesti?

- Kyllä
- En

7. Oletko kokeillut kannabista?

- Kyllä
- En

8. Käytätkö alkoholia?

- Kyllä
- En

Tupakka:

9. Poltatko/käytätkö jotain muuta tupakkatuotetta päivittäin?

- Kyllä
- Ei

10. Mitä tupakkatuotteita käytät?

- Tupakkaa
- Nuuskaa
- Jotakin muuta, mitä?

11. Minkä ikäisenä aloitit tupakoimisen/jonkun muun tupakkatuotteen käytön?

- Alle 13
- 14–17
- 18–21
- 22 tai vanhempana

12. Miksi omasta mielestäsi tupakoit/käytät jotain muuta tupakkatuotetta?
Vastaa tähän kysymykseen lyhyesti omin sanoin.

13. Montako tupakkaa poltat/kertaa käytät jotain muuta tupakkatuotetta päivässä (keskimäärin)?

- 1-5
- 6-10
- 11–20
- 21 tai enemmän (aski päivässä, tai enemmän)

14. Onko tupakoimisesi/jonkun muun tupakkatuotteen käyttösi opintojen alkamisen jälkeen

- Vähentynyt
- Lisääntynyt
- Pysynyt samana

15. Onko alkoholinkäytöllä vaikutusta tupakoimiseesi/jonkun muun tupakkatuotteen käyttöösi?

- Kyllä
- Ei

Kannabis:

16. Miksi omasta mielestäsi käytät kannabista? Vastaa tähän kysymykseen lyhyesti omin sanoin.

17. Minkä ikäisenä kokeilit kannabista ensimmäisen kerran?

- Alle 13
- 14–17
- 18–21
- 22 tai vanhempana

18. Minkä ikäisenä aloitit kannabiksen säännöllisen käytön?

- Alle 13
- 14–17
- 18–21
- 22 tai vanhempana
- En koskaan

19. Onko kannabiksen käyttösi opintojen alkamisen jälkeen

- Vähentynyt
- Lisääntynyt
- Pysynyt samana

20. Onko alkoholilla vaikutusta kannabiksen käyttöösi?

- Kyllä
- Ei

21. Kuinka usein viimeisen vuoden aikana et ole kannabiksen käytön

vuoksi saanut tehtyä jotain, mikä olisi pitänyt saada tehtyä? (esim. et ole mennyt kouluun/töihin, jättänyt lukematta kokeisiin, jättänyt sovitun tapaamisen väliin jne.) (ADSUME)

- En kertaakaan
- Harvemmin kuin kerran kuussa
- Kerran kuussa
- Kerran viikossa
- Useammin kuin kerran viikossa

22. Oletko itse tai onko joku muu satuttanut tai loukannut itseään sinun kannabiksen käyttösi seurauksena? (ADSUME)

- Ei
- Kyllä, muttei viimeisen vuoden aikana
- Kyllä, viimeisen vuoden aikana

Alkoholi:

23. Minkä ikäisenä aloitit alkoholin käyttösi

- Alle 13
- 14–17
- 18–21
- 22 tai vanhempana

24. Kuinka usein juot olutta, viiniä tai muita alkoholijuomia? Koeta ottaa mukaan myös ne kerrat, jolloin nautit vain pieniä määriä, esim. pullon keskivolutta tai tilkan viiniä. (ADSUME)

- En koskaan
- Noin kerran kuussa tai harvemmin
- 2-4 kertaa kuussa
- 2-3 kertaa viikossa
- 4 kertaa viikossa tai useammin

25. Kuinka monta annosta alkoholia yleensä olet ottanut niinä päivinä, jolloin käytit alkoholia? (ADSUME) (1 alkoholiannos = 0,33 l keskiolutta tai siideriä, lasillinen eli 12 cl mietoa viiniä, 8 cl väkevää viiniä, 4 cl 40-prosenttista viinaa) (Alkoholinkäyttö on taitolaji)

- 1-2 annosta
- 3-4 annosta
- 5-6 annosta
- 7-9 annosta
- 10 annosta tai enemmän

26. Kuinka usein viimeisen vuoden aikana et ole alkoholin käytön vuoksi saanut tehtyä jotain, mikä olisi pitänyt saada tehtyä? (esim. et ole mennyt kouluun/töihin, jättänyt lukematta kokeisiin, jättänyt sovitun tapaamisen väliin jne.) (ADSUME)

- En kertaakaan
- Harvemmin kuin kerran kuussa
- Kerran kuussa
- Kerran viikossa
- Useammin kuin kerran viikossa

27. Onko alkoholin käyttösi opintojen aloittamisen jälkeen

- Vähentynyt
- Lisääntynyt
- Pysynyt samana

28. Miksi omasta mielestäsi käytät alkoholia? Vastaa tähän kysymykseen lyhyesti omin sanoin.

29. Oletko itse tai onko joku muu satuttanut tai loukannut itseään sinun alkoholin käyttösi seurauksena? (ADSUME)

- Ei
- Kyllä, muttei viimeisen vuoden aikana
- Kyllä, viimeisen vuoden aikana

30. Kuinka usein viime vuoden aikana tunsit syyllisyyttä tai katumusta juomisen jälkeen? (ADSUME)

- En koskaan
- Harvemmin kuin kerran kuussa
- Kerran kuussa
- Kerran viikossa
- Useammin kuin kerran viikossa

31. Kuinka usein viime vuoden aikana sinulle kävi niin, ettet juomisen vuoksi pystynyt muistamaan edellisen illan tapahtumia? (ADSUME)

- Ei koskaan
- Harvemmin kuin kerran kuussa
- Kerran kuussa
- Kerran viikossa
- Useammin kuin kerran viikossa

Kyselylomakkeen lähteet:

Alkoholinkäyttö on taitolaji. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Kuinka paljon on liian paljon? Viitattu 20.3.2013. <http://www.taitolaji.fi/vinkkeja-elamantapamuutoksiin/mita-tiedat-alkoholinkaytostasi/kuinka-paljon-on-liian-paljon>

Nuorten päihdemittari (ADSUME). Viitattu 20.3.2013.

<http://www.preventiimi.fi/sites/preventiimi.juhaniemidesign.com/files/resurssipankki/NUORTEN%20PÄIHDEMITTARI%202011.pdf>

Päihdelinkki. Alkoholinkäytön riskit (AUDIT). Viitattu 20.3.2013.

<http://www.paihdelinkki.fi/testaa/audit>

Päihdelinkki. Alkoholiriippuvuus (SADD). Viitattu 20.3.2013.

<http://www.paihdelinkki.fi/testaa/sadd>

Päihdelinkki. DUDIT. Viitattu 20.3.2013.

<http://www.paihdelinkki.fi/testaa/dudit>

Päihdelinkki. Huumeidenkäyttötesti (DAST). Viitattu 20.3.2013.

<http://www.paihdelinkki.fi/testaa/huumeidenkaytto>

Päihdelinkki. Tupakointi. Viitattu 20.3.2013.

<http://www.paihdelinkki.fi/testaa/tupakointi>